

Motion till riksdagen 2025/26:3422

av **Katarina Luhr m.fl. (MP)**

En grön klimathandlingsplan 2026

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en ny klimathandlingsplan med åtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser under innevarande mandatperiod och som beskriver hur regeringen avser att nå de av riksdagen och EU beslutade klimatmålen till 2030, 2040 respektive 2045, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga ut det klimatpolitiska ramverket med en årlig bindande utsläppsbudget för Sverige fram till 2040 och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att regeringen beräknar och fördelar den nationella koldioxidbudgeten på motsvarande sätt som regeringen i dag kontrollerar den ekonomiska budgeten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt utsläppshandelssystem med utdelning för att klara klimatmålen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behöver tas fram en åtgärdsplan för att öka Sveriges negativa utsläpp och nationella mål för negativa utsläpp för år 2030, 2035, 2040 och därefter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta mål för de konsumtionsbaserade utsläppen i linje med vad vetenskapen visar krävs för att klara Parisavtalet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en konkret integrering av klimatmålen i alla politikområden och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en nationell samordnare för genomförandet av Sveriges klimatmål inom ramen för LULUCF-förordningen och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att formulera alla relevanta samhällsmål så att de bidrar till, och inte motverkar, uppfyllandet av klimatmålen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska visa ledarskap inom EU och internationellt för Parisavtalets genomförande och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra förslaget från Miljömålsberedningen (SOU 2022:15) om att inkludera inrikesflyget i transportmålet till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag att, i samarbete med Folkhälsomyndigheten, SMHI och andra relevanta myndigheter, på lämpligt sätt informera Sveriges medborgare om klimatförändringarna och de risker, hälsomässiga och andra, som det i dagsläget finns kunskap om, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra ett myndighetslyft för kommuners och regioners klimatomställning i enlighet med underlag inför klimatpolitisk handlingsplan 2023 och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja inrättandet av en klimatomställningsfunktion på strategisk nivå hos kommuner och att inkludera alla kommuner i Sveriges klimatarbete genom klimatavtal och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en standardiserad redovisning av klimatåtgärder till stöd för företag och organisationer som redovisar sina direkta och indirekta klimatutsläpp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka uppdraget till länsstyrelserna att leda och samordna energi- och klimatomställning på lokal och regional nivå och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra förslagen från Miljömålsberedningen om stärkt klimathänsyn vid offentlig upphandling (SOU 2022:15) och införa en regional upphandlingssamordning och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja inrättandet av en regional mobilitets- och tillgänglighetssamordningsfunktion som arbetar med åtgärder som minskar bilberoendet, i enlighet med underlag inför klimatpolitisk handlingsplan 2023, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en myndighetsledd hubb eller ett beställarnätverk för upphandling av cement, betong och alternativa konstruktionsmaterial för att stötta kunskapsuppbyggnad och användandet av klimatprestanda i upphandlingskrav och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter och statliga bolag ska få en utsläppsbudget definierad i sina direktiv och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla statliga bolag ska ha vetenskapligt baserade klimatmål och klimatplaner samt ges skärpta

- ägardirektiv om att verka för att nå miljömålen och Parisavtalet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatsäkra det finanspolitiska ramverket och inrätta en offentlig investeringsbudget för en rättvis klimatomställning och tillkännager detta för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utforma den ekonomiska politiken inom ramen för de nationella klimat- och miljömålen och tillkännager detta för regeringen.
 24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla alla fossila subventioner och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inte ska använda exportkrediter för att stötta fossila projekt eller fossil infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
 26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra åtgärder för att främja en grön finansmarknad i syfte att öka takten i omställningen och tillkännager detta för regeringen.
 27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla nationella mål, lagkrav och andra styrmedel i syfte att verka för att minska resursförbrukningen till inom planetens gränser och tillkännager detta för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta utifrån strategin och handlingsplanen för cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
 29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja företag som vill utveckla cirkulära affärsmodeller, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett pantsystem på fler slag av förpackningar och produkter, särskilt produkter som innehåller sällsynta metaller, som exempelvis maskiner och elektronik, för att dessa metaller i hög grad ska kunna återvinnas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga uppdrag och tillsätta resurser för högre utbildning och forskning som en kraft för klimatomställningen och att lärosätenas arbete med att främja hållbar utveckling behöver intensifieras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge den befintliga stödtjänsten EU SME som drivs på uppdrag av Vinnova, Tillväxtverket och Energimyndigheten ett vidgat uppdrag att skapa bättre förutsättningar för små och medelstora företag att söka EU-finansiering med ett fokus på innovativa tekniker för klimatomställningen och tillkännager detta för regeringen.
 33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja anslagen till forskning, innovationer och gröna krediter till startupföretag, företag och branscher i framkant av klimatarbetet och tillkännager detta för regeringen.
 34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett grönt kunskapslyft i syfte att underlätta omställning till en hållbar arbetsmarknad, motverka arbetslöshet och skapa hållbara jobb för unga och tillkännager detta för regeringen.

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett långsiktigt system för omfattande energieffektiviseringar och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett stöd till näringslivets energieffektiviseringar och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fördubbla antalet energirådgivare i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett planeringsmål för 100 nya TWh till 2030 och ytterligare 50 TWh till 2035 genom en kombination av energieffektivisering och ny förnybar elproduktion och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett planeringsmål för grön baskraft och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett investeringsstöd för grön baskraft och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett planeringsmål för 30 TWh solenergi till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett planeringsmål för 150 TWh havsbaserad vindkraft till 2040 och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga solceller på alla lämpliga offentliga byggnader och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera och tidigarelägga det kommunala vetot för att säkerställa en rättssäker prövning av vindkraftsansökningar och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att effektivisera tillståndsprocesserna för vindkraft genom att samla alla prövningar hos en och samma myndighet och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en högre lokal elbonus som ger kommunerna betalt för den förnybara el de producerar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge dem som bor nära vindkraftverk rätt till ersättning från vindkraftsbolagen och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge närboende möjlighet att bli delägare och rätt till arrende från vindkraftsbolagen där det byggs vindkraftverk och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra stödet för anslutning av havsbaserad vindkraft och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Försvarsmakten att arbeta med villkorade tillstånd och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra den statliga ersättningen för mikroproduktion av solel, den s.k. 60-öringen, och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka skatten för andelsägende av solenergi för boende i flerbostadshus och tillkännager detta för regeringen.

53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa all skatt på egenproducerad el, även över gränsen på 500 kW, och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för nya solparker genom att förtydliga länsstyrelsernas roll i tillståndprocesser och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett mål för efterfrågefleksibilitet i elsystemet och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligt redovisa kundens kostnader för effekt och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra att tillgången på nätkapacitet styrs av miljö- och samhällsnytta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa testbäddar för undantag från dagens elmarknadsregleringar i syfte att reducera effekttoppar och stimulera ny teknik och reglering och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Svenska kraftnäts effektreserv och störningsreserv ska vara 100 procent förnybar samt att Sverige gentemot EU bör driva på för att flexibilitet ska få ingå i effektreserven igen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stimulera och skapa förutsättningar för lokala och regionala marknader för flexibilitet i elanvändningen och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att laddboxar som installeras genom det gröna teknikavdraget och elbilar som får bonus bör uppfylla standarden ISO 15118, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur en dynamisk elskatt skulle kunna utformas för att ge ökade incitament för flexibilitet och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stimulera dynamiska nätavgifter som främjar flexibilitet och smart energianvändning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för energilagring och införa ett investeringsstöd för storskalig energilagring, såsom vätgas, batterier och värmelager, och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kraftfullt skynda på utbyggnaden av en smart elinfrastruktur för framtidens elsystem genom att minst halvera tiden för byggande av elnät och förkorta byggtiden för stamnät med minst två år genom att genomföra de regelförändringar som föreslås i den statliga utredningen om moderna tillståndprocesser för elnät, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för framtidens kraftvärme- och värmeproduktion för att underlätta för lokal effektproduktion och stödtjänster och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det möjligt att överföra egenproducerad el mellan olika byggnader inom samma fastighet eller närliggande fastigheter och tillkännager detta för regeringen.

68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera klimatdiplomati i svensk utrikespolitik och tillkännager detta för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka klimatstödet till fattigare länder och hitta nya sätt att finansiera internationella klimatsatser, t.ex. genom en internationell skatt på finansiella transaktioner, och tillkännager detta för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i utrikespolitiken prioritera skyddet av Arktis och andra känsliga miljöområden mot exploatering av olja och gas och tillkännager detta för regeringen.
71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka internationellt och inom EU för att stoppa utvinningen av fossila bränslen och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett internationellt förbud mot subventioner av fossila bränslen och tillkännager detta för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla handelsrelationer som Sverige medverkar i ska ta hänsyn till miljö, klimat och mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta handelspolitiken vara drivande för klimatomställning och tillkännager detta för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa skarpare krav och villkor genom Sveriges och EU:s utrikes- och handelspolitik för att driva på det globala klimatarbetet och tillkännager detta för regeringen.
76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta att inom EU driva på integrering av hållbarhetsaspekter inom kapitalmarknadsunionen och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU lagstiftar om att företag i sitt hållbarhetsarbete ska respektera mänskliga rättigheter, agera miljömässigt hållbart och följa Parisavtalets intentioner genom hela leverantörskedjan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska lämna energistadgefördraget i enlighet med beslut om EU-gemensam exit, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra förslagen från Miljöprövningsutredningen (SOU 2022:33) om att effektivisera tillämpningen av regelverk för tillstånd och omprövning och tillkännager detta för regeringen.
80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för samplanering för den snabba samhällsbyggnad som den gröna industriomställningen innebär och tillkännager detta för regeringen.
81. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta och genomföra en nationell plan för utfasning av fossil energi och tillkännager detta för regeringen.
82. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra Klimaträttsutredningens förslag (SOU 2021:21 och 2022:21) om ändringar i miljöbalken för att genomdriva det klimatpolitiska ramverket och tillkännager detta för regeringen.

83. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en handlingsplan för att säkerställa el i närtid till industrins klimatomställning och tillkännager detta för regeringen.
84. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra tilldelningen av effekt för att skynda på industrins klimatomställning och tillkännager detta för regeringen.
85. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa dubbelriktade prissäkringsavtal mot grön industri och elproducenter och tillkännager detta för regeringen.
86. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på fler utbildningar som säkrar kompetensbehoven för klimatomställningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
87. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna att rekrytera rätt kompetens till rätt plats genom bl.a. främjad arbetskraftsinvandring, utbildningssatsningar och omställningsstudiestöd och tillkännager detta för regeringen.
88. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett investeringsstöd för grönt samhällsbygge för byggande av bostäder och andra samhällsnyttiga byggnader och infrastruktur i expansiva regioner kopplat till större gröna industrisatsningar och tillkännager detta för regeringen.
89. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och utveckla Industriklivet och Klimatklivet och tillkännager detta för regeringen.
90. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och utveckla gröna kreditgarantier och tillkännager detta för regeringen.
91. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga och fördjupa den nationella samordnaren för Fossilfritt Sveriges uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
92. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra tillgången på riskkapital och möjligheter till företagsrådgivning och tillkännager detta för regeringen.
93. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja små och medelstora företag rörande hållbarhetsredovisning och liknande redovisning och uppföljning och tillkännager detta för regeringen.
94. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta satsa på och utveckla statliga satsningar som Almis stöd till de mindre företagens omställning, i syfte att hjälpa industrier och företag att minska sin klimatpåverkan, och tillkännager detta för regeringen.
95. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Energimyndigheten och Naturvårdsverket i uppdrag att analysera hur ett nationellt pilotprogram för klimatkontrakt (Carbon Contracts for Difference) skulle kunna utformas för teknik för koldioxidavskiljning och lagring (CCS-teknik) och tillkännager detta för regeringen.
96. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka tillsynen inom avfallsområdet, verka för att EU ska ta fram nya kriterier för när avfall upphör att vara avfall (end-of-waste) och lagstifta om en skyldighet för företag att förebygga avfall och tillkännager detta för regeringen.

97. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast införa gränsvärden för klimatutsläpp under byggnaders hela livstid och tillkännager detta för regeringen.
98. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav för att minimera avfallsmängderna vid nybyggnation och införa åtgärder som stimulerar återbruk och återvinning inom byggsektorn och tillkännager detta för regeringen.
99. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Trafikverket i uppdrag att arbeta målstyrt i stället för prognosbaserat och tillkännager detta för regeringen.
100. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa förmånsbeskattningen av kollektivtrafikkort och tillkännager detta för regeringen.
101. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att revidera regelverk och ta fram en strategi för kombinerad mobilitet (MAAS) samt genomföra en offentlig satsning på bilpooler och tillkännager detta för regeringen.
102. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka statliga investeringar och förbättra förutsättningarna för att fler ska kunna använda cykel som transportmedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
103. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Sveriges kommuner bättre förutsättningar för minskad vägtrafik genom större rådighet över trängselskatten och tillkännager detta för regeringen.
104. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra förslag från utredningen om stärkt planering för en hållbar utveckling (SOU 2021:23) om att ersätta parkeringsnormen i plan- och bygglagen med en mobilitetsnorm som stärker kommunernas förutsättningar att effektivisera transportarbetet och öka tillgängligheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
105. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett nationellt mål om att fördubbla den naturliga kolsänkan och tillkännager detta för regeringen.
106. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja inrättandet av en regional mobilitets- och tillgänglighetssamordningsfunktion som arbetar med åtgärder som minskar bilberoendet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
107. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om framtida finansiering av och ökad tillgänglighet till kollektivtrafiken i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.
108. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett Sverige-kort för kollektivtrafik och regional trafik i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
109. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra kommunal kontroll av efterlevnaden av dubbdäcksförbud och miljözoner och tillkännager detta för regeringen.
110. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja och utveckla trängselskatterna i samverkan mellan stat och kommun för att stärka kollektivtrafiken och tillkännager detta för regeringen.
111. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra stadsmiljöavtalen och stärka den statliga medfinansieringen av s.k. steg 1- och steg 2-åtgärder och tillkännager detta för regeringen.

112. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett landsbygdsmiljöavtal, motsvarande stadsmiljöavtalen, som riktar sig till mobilitet i Sveriges lands- och glesbygder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
113. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid sidan av ett styrande transportmål om minskande klimatutsläpp i transportsektorn även ta fram mål för ökad transporteffektivitet till 2035 och 2040 och tillkännager detta för regeringen.
114. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt mål om minskad bilism i större städer och tillkännager detta för regeringen.
115. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om statligt stöd får och bör kunna ges till drift av lokal och regional kollektivtrafik i bostadsområden under uppbyggnad och tillkännager detta för regeringen.
116. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en regelöversyn för att eliminera hinder och underlätta för distansarbete och tillkännager detta för regeringen.
117. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nytt avståndsbaserat och färdmedelsneutralt reseavdrag och tillkännager detta för regeringen.
118. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en analys av hur en mer samordnad bebyggelse-, trafik- och transportinfrastrukturplanering kan bidra till minskad klimatpåverkan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
119. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra en kraftigt skärpt och mer rättvis bonus malus och tillkännager detta för regeringen.
120. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett leasingstöd för elbil för hushåll med lägre inkomster på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
121. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en högre elbilsbonus i glesbygd och tillkännager detta för regeringen.
122. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett konverteringsstöd från fossil drift för fordon och farkoster och tillkännager detta för regeringen.
123. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut nyförsäljning av fossilbilar till så snabbt som det är möjligt och tillkännager detta för regeringen.
124. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra Energimyndighetens och Trafikverkets åtgärdslista (ER 2023:23) för utbyggnaden av laddinfrastruktur i hela landet och ett ökat statligt ansvar för ”vita fläckar” på kartan över laddstolpar och tillkännager detta för regeringen.
125. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell plan för tankställen för biogas och tillkännager detta för regeringen.
126. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behålla och utveckla klimatpremien för tunga lastbilar och tillkännager detta för regeringen.
127. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera effekterna av klimatpremien för arbetsmaskiner och om stödet behöver höjas för vissa typer av arbetsmaskiner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
128. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för långsamladdning och utreda hur en lagstiftning som ger ”tillträde till laddning” kan utformas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

129. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla riktade stöd för ladd- och tankinfrastruktur, byte av batterier och transport av batterier till arbetsmaskiner och tillkännager detta för regeringen.
130. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett mål om att Sverige ska vara självförsörjande på hållbart producerade biobränslen senast 2030, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
131. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ETS2 så tidigt som möjligt, i kombination med ett nationellt utsläppshandelssystem, och tillkännager detta för regeringen.
132. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka tillgången till hållbara biodrivmedel så att försäljningen av fossila drivmedel kan upphöra, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
133. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra reduktionsplikten på en nivå som styr mot klimatmålen och säkrar både minskade klimatutsläpp och investeringar i hållbara biodrivmedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
134. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i samband med att reduktionsplikten återinförs tillsätta en utredning om reduktionspliktens fortsatta utveckling med avseende på nivå, breddning och samspel med eller eventuell omvandling till ett nationellt handelssystem och tillkännager detta för regeringen.
135. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa riktade stöd för produktion av avancerade biodrivmedel och elektrobränslen och tillkännager detta för regeringen.
136. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge en myndighet ett särskilt samordningsansvar för de stöd som ges till ladd- och tankinfrastruktur för el och vätgas till personbilar, lätta lastbilar, tunga fordon, fartyg och flyg, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
137. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett introduktionsstöd för elektrobränslen och att snabbt möjliggöra för elektrobränslen att ingå i reduktionsplikten och tillkännager detta för regeringen.
138. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett slutdatum för försäljning av fossila drivmedel i linje med Sveriges klimatmål och Parisavtalet och tillkännager detta för regeringen.
139. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rusta upp och bygga ut järnvägen i hela landet samt färdigställa nya stambanor för höghastighetståg och tillkännager detta för regeringen.
140. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka statliga investeringar för överflyttning av långväga godstransporter från väg till järnväg och sjöfart och tillkännager detta för regeringen.
141. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa avståndsbaserad beskattning av tunga godsfordon och tillkännager detta för regeringen.
142. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en kraftfull klimattedifferentiering av farledsavgifterna och tillkännager detta för regeringen.
143. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa utsläppskrav i upphandlingen av Gotlandstrafiken som är i linje med transportsektorns klimatmål och tillkännager detta för regeringen.

144. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka i Sverige och inom EU för att det kommersiella flyget inte ska subventioneras utan betala för sin egen kostnad och klimatpåverkan och tillkännager detta för regeringen.
145. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en extra skatt på privatjetplan och tillkännager detta för regeringen.
146. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att förbjuda privatjetplan och tillkännager detta för regeringen.
147. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge SJ ett samhällsuppdrag att verka för ökat tågresande och tillkännager detta för regeringen.
148. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra och dubbla flygskatten och låta denna finansiera järnvägssatsningar och tillkännager detta för regeringen.
149. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrikta Sveriges och EU:s jordbrukspolitik på att öka miljö- och klimatnyttan samt säkra livsmedelsproduktionen i ett förändrat klimat och tillkännager detta för regeringen.
150. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att styra om medel från de arealbaserade direktstöden till höjda miljöersättningar och främja odlingsmetoder som ökar jordens bördighet och kolinlagring och som bidrar till biologisk mångfald och andra miljöinsatser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
151. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en biopremie som kompenserar lantbrukare för prisskillnaden mellan fossil diesel och förnybara drivmedel och tillkännager detta för regeringen.
152. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att Sverige är självförsörjande på hållbart producerade biobränslen senast år 2030 och tillkännager detta för regeringen.
153. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behålla klimatpremien för arbetsmaskiner och utvärdera om stödnivån bör höjas för vissa maskiner och tillkännager detta för regeringen.
154. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla riktade stöd för ladd- och tankinfrastruktur samt för hantering av batterier till arbetsmaskiner och tillkännager detta för regeringen.
155. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka tillgången på hållbara biodrivmedel för jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
156. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att relevanta myndigheter bör få i uppdrag att utreda hur ett riskdelningsinstrument för större klimat- och klimatanpassningsinvesteringar inom jordbruket ska utformas och tillkännager detta för regeringen.
157. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersätta jordbrukets fossila subventioner med ett grönt avdrag som sänker skatten på jobb och företagande för jordbruket, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
158. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett stöd till innovationsjordbruk för att ge pionjärer förutsättningar att utveckla nya bruksmetoder med ökad klimatanpassning och minskad klimatpåverkan i synergi med stärkt biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.
159. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Vinnova och andra lämpliga myndigheter i

- uppdrag att främja ny teknik och innovation för att ytterligare minska utsläppen från hantering av stallgödsel och användning av växtnäring och tillkännager detta för regeringen.
160. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska de territoriella utsläppen av metan och tillkännager detta för regeringen.
 161. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge relevanta myndigheter i uppdrag att ta fram åtgärdsförslag för att öka integreringen av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket för att minska behovet av konstgödsel och avgången av växthusgas och tillkännager detta för regeringen.
 162. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslaget för minskat matsvinn inom de pågående uppdrag som Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Naturvårdsverket har inom ramen för livsmedelsstrategin samt att arbetet förlängs till 2030, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 163. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att främja investeringar, produktion och nedmyllning av biokol genom exempelvis EU:s landsbygdsprogram, jordbruks- och regionalstöd och Klimatklivet och tillkännager detta för regeringen.
 164. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kolinlagringen i jordbruksmarker och stoppa förlusten av åkermark och tillkännager detta för regeringen.
 165. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja klimatanpassningen av svenskt jordbruk så att vi kan producera mer mat i ett förändrat klimat, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 166. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla användningen av biomassa från jordbruket för bioenergiproduktion och tillkännager detta för regeringen.
 167. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur alternativa resurseffektiva metoder för livsmedelsproduktion kan stödjas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 168. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda förbränning av vissa plastsorter och skapa incitament för cirkulering och raffinering av returplast för att få igång bättre återanvändning av plast och tillkännager detta för regeringen.
 169. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klassa torv som ett fossilt bränsle och utveckla brytning och användning av torv för energiproduktion och tillkännager detta för regeringen.
 170. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett långsiktigt statligt stöd för energieffektivisering med 60 procent av kostnaderna för åtgärder som effektiviserar energianvändningen för hushåll och fastighetsägare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 171. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa skarpa mål för energieffektivisering av bostadshus och lokaler samt en nationell handlingsplan för genomförandet och tillkännager detta för regeringen.
 172. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka efterlevnaden av energireglerna i Boverkets byggregler för byggnader genom att kontrollera uppmätta värden i stället för att förlita sig på beräknade värden och tillkännager detta för regeringen.

173. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utnyttja spillvärme mer effektivt och tillkännager detta för regeringen.
174. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett investeringsstöd för storskalig solvärme och tillkännager detta för regeringen.
175. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införliva småskalig solvärme i det gröna avdraget och tillkännager detta för regeringen.
176. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra de åtgärder som föreslås i utredningsbetänkandet Vägen till en klimatpositiv framtid (SOU 2020:4) för ökad kolinbindning i skog och mark samt att utreda vidare åtgärder i syfte att arbeta strategiskt med naturbaserade klimatlösningar för att nå Sveriges klimatmål inom LULUCF-förordningen och tillkännager detta för regeringen.
177. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att synliggöra effekterna på kolförråden och kolinlagringen vid exploatering av mark i de miljöbedömningar som tas fram i samband med planering och beslut under miljöbalken och plan- och bygglagen samt vid tillämpning av sektorslagstiftning för olika typer av infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
178. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav om kompensation med ekosystemtjänster såsom kolinlagring vid nyexploatering och tillkännager detta för regeringen.
179. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en obligatorisk grönytefaktor för bebyggd miljö och tillkännager detta för regeringen.
180. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilken mark som är lämplig att återbeskoga och hur, utan att det konkurrerar med livsmedelsproduktionen eller försvårar uppfyllandet av andra miljömål, och tillkännager detta för regeringen.
181. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge relevanta myndigheter i uppdrag att ta fram åtgärdsförslag om ekonomiska incitament för markägare att på olika sätt bistå med samhällsnytta i form av ökad kolinlagring och tillkännager detta för regeringen.
182. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett omställningsstöd till skogsägare som vill ställa om till hyggesfria metoder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
183. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga omloppstider genom att den lägsta åldern för förnyrningsavverkning höjs med 30 procent, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
184. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett bonus malus-system för skogsbruket där omställning till mer hållbara skogsbruksmetoder betalas av en avgift på kalhyggen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
185. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa klimatavtal för skogen där skogsägare ska kunna få ersättning för mängden koldioxid som lagras in och tillkännager detta för regeringen.
186. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla stöd och rådgivning avseende klimatanpassningsåtgärder till skogsägare och tillkännager detta för regeringen.
187. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skogsstyrelsen i samverkan med Naturvårdsverket i uppdrag att utveckla en stödjande digital infrastruktur för skogsägare för att främja såväl offentlig som privat finansiering av

- åtgärder för ökad kolinlagring och minskad avgång av växthusgaser och tillkännager detta för regeringen.
188. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att storleken på kalhyggen, och den sammanlagda storleken på tidsmässigt och rumsligt närliggande hyggen, begränsas och att det sätts stopp för kalhyggen i särskilt klimatkänsliga områden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 189. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett etappmål inom miljömålssystemet om att hyggesfria metoder ska tillämpas på minst 30 procent av den yta som utgörs av produktionsskog till 2030, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 190. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa skogslån för övergången till hyggesfria brukningsmetoder och tillkännager detta för regeringen.
 191. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att öka sin rådgivande verksamhet och stimulera övergången till mer hyggesfria brukningsmetoder och tillkännager detta för regeringen.
 192. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett skatteavdrag för hyggesfria rådgivningstjänster och tillkännager detta för regeringen.
 193. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram styrmedel som stimulerar nya affärsmodeller där klimat- och miljönytta integreras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 194. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i högre utsträckning och takt återställa våtmarker, både i jordbrukslandskapet och i skogsmark, samt analysera den tekniska och hållbara potentialen för ökad kolinlagring vid återvätning av dikade torvmarker och andra naturbaserade klimatlösningar och tillkännager detta för regeringen.
 195. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka den lokala kapaciteten att implementera åtgärder för ökad kolinbindning genom återvätning av mark och tillkännager detta för regeringen.
 196. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en omfattande satsning på att återskapa kusternas och utsjöns skadade ekosystem för ekologisk funktionalitet och därigenom ökad kolinlagring och tillkännager detta för regeringen.
 197. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kolinbindningen genom att anta ett nationellt riksdagsbundet mål om att skydda 30 procent av våra landområden, hav och sötvatten med utgångspunkt i ett representativt urval av naturtyper och ekologisk funktion och tillkännager detta för regeringen.
 198. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda kolförråd genom att avsätta tillräckliga budgetmedel för att omgående skydda de sista resterna naturskog i hela landet, däribland de sammanhängande fjällskogarna, och tillkännager detta för regeringen.
 199. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka och utveckla ersättningarna till naturvårdande insatser för att uppnå en ökad kolinbindning och tillkännager detta för regeringen.
 200. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en kontinuerlig utbetalningsmodell för markägare som ingått någon typ av skogsskyddsavtal, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

201. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kolinlagringen i träprodukter genom att vidta åtgärder som styr den svenska produktionen av träprodukter från kortlivade mot högre andel långlivade träprodukter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
202. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU:s regelverk som syftar till att förstärka företags hållbarhetsredovisning och klimatomställning omfattar hela värdekedjor, alla företag och sektorer inklusive finanssektorn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
203. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett konstruktivt användande av CBAM, due diligence och liknande verktyg på EU-nivå för att stimulera klimatomställning i globala värdekedjor och tillkännager detta för regeringen.
204. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska besluta om en strategi för att minska konsumtionsbaserade klimatutsläpp och att uppnå det långsiktiga målet för dessa och tillkännager detta för regeringen.
205. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att den offentliga sektorn går före och antar mål om att de konsumtionsbaserade utsläppen från offentlig sektor ska nå nära noll 2030, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
206. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att klimatsmart mat ska vara norm i offentlig sektor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
207. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka klimatkraven i offentlig upphandling och genomföra åtgärder för att minska klimatpåverkan från offentlig konsumtion och tillkännager detta för regeringen.
208. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och utveckla Upphandlingsmyndighetens arbete för klimatsmart upphandling och tillkännager detta för regeringen.
209. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förbud mot reklam för fossilintensiva varor och tjänster såsom flygresande och tillkännager detta för regeringen.
210. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett bonus malus-system för produkter för att gynna de mest energisnåla och tillkännager detta för regeringen.
211. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja delningsekonomi och konsumtion av klimatsmarta tjänster i stället för resursintensiva produkter och tillkännager detta för regeringen.
212. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att produkter ska hålla längre och gå att reparera genom krav på produktdesign och produkters livslängd och tillkännager detta för regeringen.
213. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en antibiotikaskatt på kött och tillkännager detta för regeringen.
214. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Livsmedelsverket i uppdrag att hos allmänheten förankra de nordiska näringsrekommendationerna, NNR 2023, som beaktar miljö och klimat, och tillkännager detta för regeringen.
215. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi, samt underlätta samverkan, för permanenta negativa utsläpp, inklusive infångning, transport och slutgiltig lagring, och tillkännager detta för regeringen.

216. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell handlingsplan för säkerställande av permanenta negativa utsläpp som omfattar hela värdekedjan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
217. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram skarpa kriterier för hållbart producerad biomassa kopplat till bio-CCS och tillkännager detta för regeringen.
218. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva på internationellt för att utvecklingen av bio-CCS globalt sker på ett ekologiskt och socialt hållbart sätt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
219. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Energimyndigheten i uppdrag att upphandla hållbar bio-CCS i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
220. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om att Sverige ska sälja eller köpa internationella klimatkrediter bör underställas riksdagen i särskild ordning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Med regeringens politik missar Sverige samtliga klimatmål

Sveriges klimatpolitiska ramverk syftar till att skydda befolkningen från skadliga konsekvenser av den globala uppvärmningen samt till att ta till vara de möjligheter som följer av en rättvis klimatomställning. Den politik som förts av Tidöregeringen under den nuvarande mandatperioden förvärrar i stället de klimatrelaterade riskerna och slarvar bort svenska företags försprång i omställningen som getts av tidigare förd klimatpolitik.

Regeringen säger att Sverige ska bedriva en ambitiös och effektiv klimatpolitik. Men hittills har regeringen sänkt ambitionerna, till den grad att Sverige bedöms missa samtliga internationella, europeiska och nationella klimatmål. Det krävs stor fantasi för att beskriva en klimatpolitik som ökar utsläppen och missar samtliga mål för ”ambitiös och effektiv”. De senaste tillgängliga effektberäkningarna av den nuvarande regeringens klimatpolitik finns i regeringens budgetproposition och även den visar att Sverige bedöms missa samtliga nationella, europeiska och internationella klimatmål.

Sverige har ett EU-åtagande om att minska utsläppen från den s.k. ESR-sektorn (främst inrikestransporter och uppvärmning av byggnader) med 50 procent till 2030 jämfört med 2005. EU ställer också krav på en ökning av koldioxidupptag i mark-användningssektorn, främst skogen, fram till 2030. Det nationella klimatmålet för ESR-sektorn innebär att utsläppen ska minska med 63 procent från 1990. Det nationella utsläppsmålet för transportsektorn kräver en utsläppsminskning på 70 procent från transportsektorn mellan 2010 och 2030. Sverige har alltså vid flera tidpunkter skrivit under på att föra ett aktivt klimatarbete för att minska utsläppen, men den nuvarande regeringen har istället lagt om Sveriges klimatpolitik och utsläppen ökar radikalt.

Regeringen har genomfört en enorm omläggning från klimatsmart och förnybart till satsningar på fossilt och gammal kärnkraft. Sammantaget avsätter regeringen mer ekonomiska resurser till reformer som motverkar möjligheterna att nå klimatmålen än sådana insatser som bidrar till att klimatmålen uppnås.

Regeringen har vid sidan om en politik som ökar utsläppen av växthusgaser fört en vilseledande kommunikation om klimatpolitiken. Till och med titeln på regeringens klimathandlingsplan ger en missvisande bild av handlingsplanens förväntade bidrag till att målet uppnås. Påståendet att handlingsplanen leder ”hela vägen till nettonoll” brister helt i saklighet.

Miljöpartiet verkar för en stark samhällsutveckling som tar klimatkrisen på allvar. Vi vill med denna motion presentera en alternativ klimathandlingsplan, med de åtgärder som vi vill genomföra. En klimatpolitik som syftar till att nå samtliga klimatmål, såväl våra nationella som våra EU-åtaganden, och negativa utsläpp därefter. Världen är nu på fel sida om 1,5-gradersmålet; alla länder måste växla upp klimatpolitiken.

Målbild – Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland!

Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland och vara pådrivande i den globala klimatomställningen. Klimatomställningen ska vara en drivkraft för en stark och rättvis samhällsutveckling i hela landet, där näringslivets omställning leder till stärkt konkurrenskraft och trygga arbeten. Sverige ska bli en världsutställning för innovationer, för ny teknik och för hur hållbara samhällen kan planeras och se ut. Som första fossilfria välfärdsland utvecklar vi samhället i balans med ekosystemen och skapar trevliga samhällsmiljöer som bidrar till en god folkhälsa.

Strategi – snabb omställning, med trygghet för alla, i hela landet

Den gröna omställningen ska vara just grön – miljömässigt och socialt hållbar!

Mot bakgrund av flera större samhällsutmaningar behöver Sverige genomföra en grön samhällsomställning i syfte att möta klimatkrisen och naturkrisen och bygga ett robust samhälle med frihet och trygghet inom planetens gränser. Miljöpartiet vill därför bygga ett socialt och ekologiskt hållbart samhälle, där Sverige har världens bästa klimatarbete, där den biologiska mångfalden stärks, där välfärden finns till för alla och där jämlikhet är en självklarhet. Ett tryggt och fritt samhälle inom planetens gränser. Det är en historisk satsning som lyssnar till vetenskapen och gör vad som krävs för att nå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Ingen rättvisa utan omställning och ingen omställning utan rättvisa

Klimatomställningen ska vara rättvis och bidra till samhällsutveckling i hela landet. Den snabba samhällsutveckling som klimatomställningen innebär kräver robusta sociala skyddsnät som säkerställer ekonomisk grundtrygghet för befolkningen och en arbetsmarknadspolitik och utbildningspolitik som skapar trygghet i omställningen och förutsättningar för livslångt lärande.

Innehållet i den här planen är begränsat till åtgärder som skyndar på klimatomställningen och sänker utsläppen. Flertalet av våra reformer både minskar utsläppen och ökar jämlikheten, men vår strategi för en rättvis klimatomställning är också mycket bredare än innehållet i denna klimathandlingsplan.

Exempel på åtgärder som både minskar utsläppen och ökar jämlikheten, och som nämns i denna plan, är 1) stöd till leasing av elbil för hushåll med lägre inkomster, 2) högre bonus vid köp av en el- eller biogasbil för boende i glesbygd med dålig tillgång till kollektivtrafik, 3) ett avståndsbaserat och färdmedelsneutralt reseavdrag som genom regional differentiering gör det betydligt mer rättvist för landsbygdsbor, 4) Sverige-kortet, dvs. en kollektivtrafikbiljett för 499 kronor giltig i all lokal- och regionaltrafik i Sverige samt 5) ett långsiktigt stöd för energieffektivisering där staten står för 60 procent av kostnaderna för energibesparande åtgärder för hushåll och fastighetsägare.

Politik för klimatanpassningsåtgärder, som behöver genomföras för att skydda oss från klimatförändringarnas effekter, finns inte heller i denna motion utan återfinns i Miljöpartiets kommittémotion Klimatanpassa Sverige 2026.

En grön klimathandlingsplan för Sverige 2026

Övergripande och tvärsektoriella åtgärder

Styrning och mål

Vår bedömning

Klimatpolitikens syfte är att säkerställa att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Klimatmål och styrning är en central del av det klimatpolitiska ledarskap som ska samla hela samhället bakom arbetet att begränsa den globala uppvärmningen.

Klimatpolitiken ska vila på vetenskaplig grund. Mål och styrning ska synliggöra att det är summan av utsläpp över tid som avgör vår klimatpåverkan samt omfatta samtliga växthusgasutsläpp.

Åtgärder

- Bygg ut det klimatpolitiska ramverket med en årlig utsläppsbudget för Sverige fram till 2040, med ett skärpt mål om att nå nära-nollutsläpp år 2035.
- Säkerställ att Regeringskansliet beräknar och fördelar koldioxidbudgeten, på motsvarande sätt som Finansdepartementet i dag kontrollerar den ekonomiska budgeten.
- Inför ett nationellt utsläppshandelssystem med utdelning för att klara klimatmålen.
- Ta fram en åtgärdsplan för att öka Sveriges negativa utsläpp och inför nationella mål för negativa utsläpp för år 2030, 2035, 2040 och därefter.
- Anta mål för de konsumtionsbaserade utsläppen i linje med vad vetenskapen visar krävs för att klara Parisavtalet.
- Inför en omställningslag för fossila verksamheter i syfte att helt fasa ut kol, olja och fossilgas. Upprätta och genomför en nationell plan för utfasning, inklusive ett slutdatum för användning av fossil energi.
- Återinrätta klimatkollegiet i Regeringskansliet.
- Tillsätt en nationell samordnare för genomförandet av Sveriges klimatmål inom ramen för LULUCF-förordningen.
- Formulera alla relevanta samhällsmål så att de bidrar till, och inte motverkar, uppfyllandet av klimatmålen.

- Sverige ska visa ledarskap inom EU och internationellt för Parisavtalets genomförande.
- Genomför förslaget från Miljömålsberedningen (SOU 2022:15) om att inkludera inrikesflyget i transportmålet till 2030.
- Ge MSB i uppdrag att, i samarbete med Folkhälsomyndigheten, SMHI och andra relevanta myndigheter, på lämpligt sätt informera Sveriges medborgare om klimatförändringarna, var obunden information i frågan kan följas och de risker, hälsomässiga och andra, som det i dagsläget finns kunskap om.

Skälen för vår bedömning

Sverige ska i enlighet med Parisavtalet bidra till att begränsa den globala medeltemperaturen till långt under 2 °C över förindustriell nivå samt göra ansträngningar för att begränsa temperaturökningen till 1,5 grader över förindustriell nivå. Detta ska Sverige göra på ett globalt rättvist sätt med hänsyn till länders olikartade ansvar och förmåga. För att göra detta behöver de inhemska utsläppen minska mycket kraftigt varje år de närmaste åren och vara nära noll senast år 2035. Vid det internationella klimat-toppmötet i Dubai 2023 fastslog världens länder att detta decennium, 2020-talet, är kritiskt för klimatomställningen. År 2023 är det varmaste året som hittills uppmätts; i två dagar i november 2023 var jordens temperatur för första gången tillfälligt mer än två grader över förindustriell tid och sommaren 2024 kunde vi konstatera att den globala medeltemperaturen varit mer än 1,5 grader över förindustriell tid i 12 månader i följd. Den globala uppvärmningen går nu rasande snabbt och kraftfulla åtgärder krävs i närtid för att hejda uppvärmningen och undvika de allvarligaste konsekvenserna för ekosystem, djur och natur samt för människors liv, hälsa och egendom samt påföljande konsekvenser för den globala ekonomin och säkerheten.

För att leva upp till Parisavtalet och bidra till att stabilisera halten av växthusgaser i atmosfären på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig, i enlighet med miljömålet Begränsad klimatpåverkan, behöver Sveriges klimatmål hantera det faktum att det är summan av utsläpp över tid som avgör halten av växthusgaser i atmosfären och därmed vår klimatpåverkan. Vidare behöver klimatmålen skärpas. Uppdaterade klimatmål måste även omfatta fler verksamheter och utsläppsområden än de nuvarande klimatmålen.

Klimatförändringarna drivs av den totala mängden växthusgaser i atmosfären och därför krävs styrning av hur mycket Sverige totalt kan släppa ut. Med hjälp av en utsläppsbudget kan en total mängd utsläpp kopplas till Sveriges klimatmål. Regeringen bör utse en ansvarig myndighet för att ta fram en nationell koldioxidbudget för Sverige, utifrån data från FN:s klimatpanel. Koldioxidbudgeten bör uppdateras varje år, så att en årlig utsläppsbudget framgår, och styrmedel och åtgärder bör utformas och genomföras utifrån de nya målen och delmålen. Ett ansvarigt organ behöver utses för att beräkna och fördela koldioxidbudgeten, motsvarande Finansdepartementets kontroll av den ekonomiska budgeten. Myndigheter bör få en utsläppsbudget definierad i sina årliga regleringsbrev.

Vi vill så snart som möjligt, parallellt med införandet av ETS2, införa ett nationellt utsläppshandelssystem där ramarna för de nationella utsläppsrätterna sätts för att klara klimatmålen och intäkterna från systemet går tillbaka till hushållen i form av stöd till omställningen och en bred solidarisk utdelning. Med ett system där företag köper nationella utsläppsrätter skulle Sverige få in miljarder årligen – som kan gå tillbaka till

folket och underlätta klimatomställningen. Om Sverige inför ett nationellt utsläpps-handelssystem får vi ett effektivt system där företagen betalar för utsläppen och det klimatvänliga blir billigare.

Att Sverige har negativa utsläpp efter 2045 är ett övergripande mål men upptag av koldioxid från atmosfären bidrar redan nu till att vi ska kunna nå våra klimatmål. Markanvändningssektorn och Sveriges skogar (den s.k. LULUCF-sektorn) är idag vårt viktigaste verktyg för att minska klimatpåverkan men andra lösningar såsom exempelvis bio-CCS kan också bidra till betydande negativa utsläpp framåt. Dock saknas idag styrmedel och mål för de negativa utsläppen. Vi anser därför att en åtgärdsplan och mål behöver tas fram för bättre styrning mot ökade negativa utsläpp.

De konsumtionsbaserade utsläppen behöver även tydlig målstyrning. De utsläpp som svenskarnas konsumtion orsakar är betydligt större än de territoriella utsläppen. Nästan två tredjedelar kommer från hushållens konsumtion och drygt en tredjedel från offentlig konsumtion och investeringar. Hälften av svenskarnas klimatpåverkan sker i andra länder. Sverige ska ta ansvar för alla sina utsläpp, även de som uppstår i andra länder till följd av svensk import och konsumtion. Mål för de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen, i linje med vad vetenskapen visar krävs för att klara Parisavtalet, bör antas. Det bör vara möjligt att snabbt införa mål för konsumtionsbaserade utsläppsmål i enlighet med det som samtliga åtta riksdagspartier ställde sig bakom i Miljömålsberedningen våren 2022 (SOU 2022:15).

För att hantera befintliga fossila processer behöver det införas en omställningslag för fossila verksamheter i syfte att helt fasa ut kol, olja och fossilgas. Upprätta och genomföra en nationell plan för utfasning, inklusive ett slutdatum för användning av fossil energi.

För att samlas bakom det samhällsprojekt som klimatomställningen innebär krävs ett tydligt politiskt ledarskap. Klimatlagens intention om konkret integrering av klimatmålen i alla politikområden behöver realiseras, och klimatkollegiet återinrättas inom Regeringskansliet. Koordineringen inom regeringen och mellan departementen vad gäller genomförande av klimatpolitiken behöver prioriteras och ur legitimitetssynpunkt bör arbetet ledas av statsministern, vilket också Klimatpolitiska rådet framhåller i sin rapport 2023.

Sverige har i dag en samordnare för Fossilfritt Sverige som samordnar framtagande av branschfärdplaner för klimatomställning. Sverige har även en samordnare för den gröna omställningen i Västerbotten och Norrbotten. Arbetssättet med samordnare har fungerat mycket väl. Mot bakgrund av att Sverige har ett bindande åtagande om ökad kolinbindning i skog och mark till 2030 inom ramen för LULUCF-förordningen, som omfattar många aktörer, bör även en nationell samordnare för genomförandet av Sveriges klimatmål inom ramen för LULUCF-förordningen tillsättas.

De klimatmål som riksdagen beslutat om är sektorsövergripande. Vi konstaterar att aktörer inom alla samhällsområden och på alla nivåer behöver bidra för att klimatmålen ska kunna nås. För att det klimatpolitiska arbetet ska kunna utgå från det långsiktiga, tidsatta utsläppsmålet, i enlighet med 3 § klimatlagen, behöver klimat integreras i alla relevanta politikområden, inte bara i politik som endast syftar till att minska utsläppen. Utmaningen är att se klimatomställningen ur ett helhetsperspektiv där samtliga politikområden bidrar till att Sveriges utsläpp av växthusgaser minskar och klimatmålen nås. Klimatpolitiken behöver därför integreras i alla relevanta politikområden.

Det allmänna ska enligt 1 kap. 2 § tredje stycket regeringsformen främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer.

Utöver detta målsättningsstadgande har Sverige också åtaganden enligt FN:s ramkonvention om klimatförändring. Dessa skyldigheter får anses inbegripa en skyldighet för det allmänna att agera för att se till att klimatsystemet inte förändras på ett skadligt sätt och att skydda samhällsmedborgarna mot potentiella effekter till följd av skadliga förändringar av klimatsystemet. Riksdagen och regeringen har ett gemensamt ansvar för att se till att klimatpolitiken utformas i enlighet med detta. Ansvaret bör komma till tydligt uttryck i de mål som reglerar regeringens och riksdagens arbete.

För att nå de klimatmål Sverige har internationellt, inom EU och nationellt behöver alla politikområden ta ett större och integrerat ansvar för klimatpolitiken. För att undvika konflikt mellan skilda intressen behöver det klimatpolitiska arbetet vara samordnat och integrerat med regeringens övriga arbete inom samtliga politikområden. En översyn behöver därför göras av alla relevanta samhällsmål, och vid behov ska dessa omformuleras för att säkerställa att målen bidrar till och inte motverkar uppfyllandet av klimatmålen. Klimatpolitiken är komplex och det är av fundamental betydelse att samtliga politikområden tar ett samlat och integrerat ansvar.

En bättre samordning mellan klimatmålen och andra samhällsmål kan minska risken för konflikter och möjliggöra synergier. Klimat- och miljöfrågorna behöver fortsatt integreras i arbetet i alla politikområden och sektorer och på alla nivåer i samhället. För att detta ska ske på ett effektivt sätt bör de mål som riksdagen beslutat för respektive politikområde ses över och vid behov omformuleras så att de bidrar till, och inte motverkar, uppfyllandet av klimatmålen.

Inrikesflyget står för ca 2–4 procent av utsläppen från inrikes transporter men är inte inkluderat i transportmålet för 2030. En stor andel av flygresorna sker mellan städer med mycket goda tågförbindelser, som exempelvis mellan Stockholm och Göteborg. För att Sverige ska leva upp till sina åtaganden i Parisavtalet krävs att utsläppen minskar betydligt snabbare än i dagsläget, och det finns stor potential att minska utsläppen från inrikesflyget. Förslaget från Miljömålsberedningen (SOU 2022:15) om att inkludera inrikesflyget i transportmålet till 2030 bör genomföras snarast.

Många människor kan känna oro inför den globala uppvärmningen och klimatförändringarnas konsekvenser för Sverige och andra delar av världen. För att stärka befolkningens kunskap, motståndskraft och anpassningsförmåga bör MSB ges i uppdrag att, i samarbete med Folkhälsomyndigheten, SMHI och andra relevanta myndigheter, på lämpligt sätt informera Sveriges medborgare om klimatförändringarna, om var obunden information i frågan kan följas och om de risker, ekonomiska, hälsomässiga och andra, som det i dagsläget finns kunskap om.

Genom att fortsatt utveckla svensk klimatpolitik, svenskt klimatpolitiskt ledarskap och en stark samhällsutveckling i hela landet som tar klimatkrisen på allvar kan Sverige vara pådrivande i EU och internationellt för att andra länder också ska växla upp sin klimatomställning så att vi tillsammans undviker de allvarligaste riskerna med den globala uppvärmningen och tillvaratar de möjligheter till hållbar samhällsutveckling som klimatomställningen medför.

Genomförandekapacitet

Vår bedömning

Genomförandekapaciteten, dvs. förmågan hos myndigheter, regioner och kommuner att genomföra, stödja och möjliggöra klimatomställningen, är avgörande för att klimatpolitiken ska omsättas i konkret handling som ger effekt. Väl utvecklade strukturer och

Samverkan mellan myndigheter är en förutsättning för en effektiv implementering av klimatpolitiska reformer, uppföljning samt återkoppling till politiken. En god genomförandekapacitet i samhället bidrar också till politikens möjligheter att vidareutveckla politiken så att klimatmålen nås. En ökad genomförandekapacitet behövs på alla nivåer för att säkerställa en rättvis klimatomställning och hållbar samhällsutveckling i hela landet.

Åtgärder

- Genomför ett myndighetslyft för kommuners och regioners klimatomställning i enlighet med underlag inför klimatpolitisk handlingsplan 2023.
- Stöd inrättandet av en klimatomställningsfunktion på strategisk nivå hos kommuner i enlighet med underlag inför klimatpolitisk handlingsplan 2023 och Klimatkommunernas förslag om klimatavtal.
- Inför en standardiserad redovisning av klimatåtgärder till stöd för företag och organisationer som redovisar sina direkta och indirekta klimatutsläpp.
- Förstärk uppdraget till länsstyrelserna för att leda och samordna energi- och klimatomställning på lokal och regional nivå.
- Genomför förslagen från Miljömålsberedningen om stärkt klimathänsyn vid offentlig upphandling (SOU 2022:15) och inför en regional upphandlingssamordning.
- Stöd inrättandet av en regional mobilitets- och tillgänglighetssamordningsfunktion som arbetar med åtgärder som minskar bilberoendet, i enlighet med underlag inför klimatpolitisk handlingsplan 2023.
- Tillsätt en myndighetsledd hubb eller ett beställarnätverk för upphandling av cement, betong och alternativa konstruktionsmaterial för att stötta kunskapsuppbyggnad och användandet av klimatprestanda i upphandlingskrav.
- Myndigheter och statliga bolag ska få en utsläppsbudget definierad i sina direktiv.
- Alla statliga bolag ska ha vetenskapligt baserade klimatmål och klimatplaner samt ges skärpta ägardirektiv om att verka för att nå miljömålen och Parisavtalet.

Skälen för vår bedömning

Klimatomställningen innebär en strukturomvandling av Sverige som kräver ett klimatpolitiskt ledarskap och en aktiv stat som investerar i grundläggande samhällsinfrastruktur och skapar goda förutsättningar för goda liv, i hela landet, genom omställningen. Det handlar om en utveckling i en skala och omfattning som närmast kan jämföras med välfärdsuppbyggnaden i Sverige. Det kräver forskning, innovation och utveckling av såväl teknik som samhällsplanering och den offentliga organisationens samlade kapacitet för genomförande.

Klimatomställningen behöver genomföras snabbt, effektivt, kostnadseffektivt och rättvist på ett sätt som tillvaratar synergieffekter med andra samhällsmål och möjligheter till en hållbar samhällsutveckling i hela landet. De klimatåtgärder, stöd och reformer som genomförs behöver implementeras väl och komma alla berörda aktörer till del. En god genomförandekapacitet behövs på nationell, regional och lokal nivå för att Sverige ska uppnå önskade resultat i form av minskade växthusgasutsläpp. Genomförandekapaciteten behöver därför stärkas på samtliga nivåer i samhället, roller tydliggörs och samverkan förbättras. Det behövs en förvaltningsmodell som är riggad att fatta de beslut som behövs på varje nivå. Arbetet på EU-nivå, nationellt, regionalt och

lokalt bör samordnas på ett bättre sätt för att säkerställa ett effektivt och kvalitativt genomförande av den gröna samhällsomställningen.

Stöden till företags och organisationers klimatomställning behöver även utvecklas i syfte att understödja deras genomförandekapacitet för klimatomställning. Företag behöver själva beräkna och analysera sina utsläpp för att exempelvis identifiera vilka åtgärder de kan söka Klimatklivet för och följa upp effekten av deras åtgärder. Olika företag har olika förutsättningar för detta och därför bör en standardiserad redovisning av klimatåtgärder till stöd för företag och organisationer som redovisar sina direkta och indirekta klimatutsläpp införas.

Svenska kommuners och regioners klimatarbete är avgörande för att de nationella klimatmålen ska nås. Underlag inför klimatpolitisk handlingsplan 2023 visar att det finns goda exempel på klimatarbete i olika typer av kommuner men att klimatarbetet samtidigt är fragmenterat och inte sker strategiskt och systematiskt överallt samt att det lokala klimatarbetet präglas av kortsiktig projektfinansiering, vilket försvårar ett konsekvent och långsiktigt arbete. Staten har inte svarat upp med att tydliggöra hur stat och kommun ska samverka för en effektiv lokal klimatomställning. För att råda bot på detta bör klimatavtal mellan stat och kommun om finansiering och kunskapsstöd ingås för att inkludera alla Sveriges kommuner i klimatomställningen.

Vi ser behov av att genomföra ett myndighetslyft för kommuners och regioners klimatomställning. Genom att ge relevanta myndigheter ett tydligt och långsiktigt uppdrag, inklusive förstärkta medel för att utveckla intern och extern myndighetssamverkan, ges förbättrat stöd för kommuners och regioners arbete med klimatomställning. Vidare vill vi införa en klimatomställningsfunktion på strategisk nivå hos kommuner. I syfte att underlätta uppföljning och utvärdering bör en standardiserad redovisning av klimatåtgärder tas fram.

Länsstyrelserna har under lång tid haft i uppdrag att leda och samordna arbete för klimat- och energiomställning på lokal och regional nivå. Funktionen är central och uppdraget bör därför säkerställas långsiktig finansiering och förstärkas.

Upphandling och transporter är stora utsläppsposter och i syfte att understödja kommuners och regioners arbete vill vi införa en regional upphandlingssamordning och en regional mobilitets- och tillgänglighetssamordningsfunktion. På motsvarande sätt bör en myndighetsledd hubb eller ett beställarnätverk tillsättas för upphandling av cement, betong och alternativa konstruktionsmaterial för att stötta kunskapsupbyggnad och användandet av klimatprestanda i upphandlingskrav.

Med hjälp av en vetenskapligt baserad utsläppsbudget kan den totala mängden växthusgaser som Sverige släpper ut kontrolleras. Detta innebär exempelvis att myndigheter och statliga bolag ska få en utsläppsbudget definierad i sina direktiv. Koldioxidbudgeten bör uppdateras varje år och styrmedel och åtgärder bör utformas och genomföras utifrån de nya målen och delmålen.

Ekonomisk politik för klimatomställning

Vår bedömning

Att den globala uppvärmningen hejdas är en förutsättning för ekonomisk utveckling och en framtida stabil ekonomi. Klimatomställningen innebär samtidigt stora investeringar i samhället som bidrar till en stark ekonomisk utveckling i hela landet.

Riskhantering är ett viktigt element i ekonomisk politik. Att hantera riskerna till följd av klimatkrisen och dess effekter är därför en kärnuppgift inom den ekonomiska

politiken. Den ekonomiska politiken behöver utformas för att möjliggöra klimatomställning och utveckling till ett hållbart samhälle, genom övergång från en linjär ekonomi till en cirkulär och resurseffektiv ekonomi. Finanspolitiken ska stimulera investeringar i grön omställning och tillvarata de möjligheter som den gröna omställningen för med sig.

Den ekonomiska politiken ska bidra till att människors grundläggande behov uppfylls utan att överskrida planetens kapacitet att stödja desamma.

Åtgärder

- Klimatsäkra det finanspolitiska ramverket och inrätta en offentlig investeringsbudget för en rättvis klimatomställning.
- Utforma den ekonomiska politiken inom ramen för de nationella klimat- och miljömålen.
- Avveckla alla fossila subventioner.
- Stoppa svenska kreditgarantier för fossila projekt utomlands.
- Genomför åtgärder för att främja en grön finansmarknad i syfte att öka takten i omställningen.
- Utveckla nationella mål för cirkulär ekonomi, lagkrav och andra styrmedel i syfte att minska resursförbrukningen till inom planetens gränser.
- Arbeta utifrån strategin och handlingsplanen för cirkulär ekonomi som Regeringskansliet tagit fram.
- Stöd företag som vill utveckla cirkulära affärsmodeller.
- Inför ett pantsystem på fler slag av förpackningar och produkter, särskilt produkter som innehåller sällsynta metaller, som exempelvis maskiner och elektronik, för att dessa metaller i hög grad ska kunna återvinnas.

Investeringsbudget för rättvis klimatomställning

Sverige har en mycket låg skuldsättning inom offentlig sektor. Detta innebär att det finns ett stort finanspolitiskt utrymme för investeringar under de närmaste åren. Om dessa investeringar görs på ett klokt sätt kan de dessutom bidra till lägre kostnader för hushållen och ett kraftigt minskat beroende av fossila bränslen. Miljöpartiet föreslår att staten upprättar en investeringsbudget på 100 miljarder om året under en tioårsperiod och att ett balansmål gäller för offentlig sektor i övrigt. Med denna politik skulle den svenska skuldkvoten år 2033 nå lite över 45 procent – en nivå som är långt under både Tysklands nuvarande skuldsättning och på betryggande avstånd från den skuldgräns som specificerats inom EU:s skuld- och stabilitetspakt. En offensiv investeringspolitik under en tioårsperiod skulle alltså på inget sätt riskera de svenska statsfinanserna.

Grön finansmarknad för ökad takt i omställningen

Finansmarknaden spelar en viktig roll i den gröna omställningen. Mer kapital måste kanaliseras mot hållbara verksamheter och bort från det fossila. Därför måste den gröna styrningen av finansmarknaden skärpas för att takten i klimatomställningen ska öka. Miljöpartiet har i regering genomfört flera viktiga åtgärder för att göra finansmarknaden grönare. Bland annat har hållbarhet blivit ett mål för finansmarknadspolitiken, kraven på hållbarhetsinformation för fondförvaltare har ökat och hållbarhetskraven för flera av AP-fonderna har skärpts. I regering har Miljöpartiet även beslutat om gröna kreditgarantier och gröna statliga garantier för att stötta industrins omställning. Vi anser att

åtgärder för en grön finansmarknad fortsatt ska utvecklas i syfte att bidra till den gröna omställningen.

Avskaffa fossila subventioner

Om Sverige ska nå upp till åtagandena i Parisavtalet måste vi kraftigt och omgående minska vårt fossilberoende. Centralt är då att fasa ut de subventioner av fossilanvändning som i dag finns genom skattenedsättningar, avdrag och särskilda undantag. Vissa branscher kommer att behöva kompenseras för de ökade kostnader som uppstår när fossila subventioner tas bort. Sådana stöd bör stimulera till en snabbare omställning till fossilfrihet. Subventioner och andra stödformer för fossila investeringar ska tas bort och klimatskadliga verksamheter ska bära hela sin verkliga kostnad. I regeringsställning har Miljöpartiet drivit igenom flera viktiga steg för att fasa ut fossila subventioner. Till exempel infördes en skatt på flygresor för att kompensera för att flygets bränsle inte är beskattat, systemet för tjänstebilar ändrades så att de smutsiga bilarna beskattas hårdare och viktiga förändringar av EU:s utsläppshandelssystem drevs igenom, vilket har lett till ett högre pris på utsläppsrätter. Arbetet måste fortsätta så att alla fossila subventioner avvecklas.

Den nuvarande regeringen har ökat de fossila subventionerna och under år 2023 uppgick de fossila subventionerna till totalt 31 miljarder kronor. Enligt IMF är minskade fossila subventioner det snabbaste sättet att minska utsläppen, samtidigt som det tillför extra resurser till statskassan som kan användas för att kompensera hushållen och stötta företagens omställning.

Exportkreditnämnden (EKN) är en svensk myndighet som arbetar för att främja svensk export genom att erbjuda garantier och försäkringar för svenska företag och banker mot risken att inte få betalt vid exportaffärer. EKN har tidigare i undantagsfall kunnat stötta ny fossil infrastruktur i andra länder. Byggandet av ny fossil infrastruktur är inte förenligt med Parisavtalet och ska därför inte kunna stöttas av svenska myndigheter, oavsett vilket land som kreditgarantierna riktas mot eller vilken fossil teknik som planeras.

Naturresurseffektiv ekonomi

Svenskarnas konsumtionsutsläpp är bland de högsta i världen och Sverige har under de senaste decennierna använt en oproportionerlig och orättvist stor andel av världens snabbt krympande koldioxidbudget. Att som Sverige gör förbruka resurser som om det fanns drygt fyra jordklot går inte att på något vis betrakta som hållbart. Samhällsutvecklingen ska leda till ekologisk och social hållbarhet. Genom att säkerställa robusta ekosystem så säkerställs långsiktiga förutsättningar för en stabil ekonomi. Den ekonomiska politiken ska utformas inom ramen för nationella klimat- och miljömål och de nya välfärdsmåten ska vara styrande i budget. Detta i syfte att även säkerställa stabila förutsättningar för ekonomin på kort och lång sikt. Den linjära slit-och-släng-ekonomin måste krympa i takt med att den cirkulära ekonomin växer. För att övergå till en mer naturresurseffektiv ekonomi bör ett nationellt mål, lagkrav och andra styrmedel utvecklas i syfte att verka för att minska resursförbrukningen till inom planetens gränser.

Cirkulär ekonomi

Miljöpartiet vill främja en cirkulär ekonomi där resurser fortsätter att cirkulera även när en produkt nått slutet av sin livscykel. Med Miljöpartiet i regering har Sverige sedan 2020 en strategi för cirkulär ekonomi, men strategin behöver kompletteras med konkreta mål och kraftfulla styrmedel. Sveriges regering bör föreslå nationella mål, lagkrav och andra styrmedel för att minska resursförbrukningen till inom planetens gränser. Arbetet med att främja återvinning och återanvändning av metaller, plast, textil, byggmaterial och andra materialströmmar med stor miljöpåverkan måste intensifieras. Farliga ämnen i material behöver fasas ut och på sikt förbjudas för att underlätta återanvändning och återvinning.

Sverige har en strategi och handlingsplan för cirkulär ekonomi, där sex prioriterade strömmar pekas ur: plast, textil, livsmedel, förnybara och biobaserade råvaror, bygg- och fastighetssektorn samt innovationskritiska metaller och mineral. ”Cirkulär ekonomi – strategi för omställningen av Sverige” och ”Cirkulär ekonomi – Handlingsplan för omställning av Sverige” utgör plattform för arbetet och det är centralt att arbetet utifrån strategin och handlingsplanen tas vidare och växlas upp.

Föregångare bland organisationer och företag har börjat ställa om och utveckla cirkulära affärsmodeller, men stora delar av näringslivet har fortfarande en lång väg kvar att gå. Plast är ett exempel på ett material som det är särskilt viktigt att cirkulera eftersom det till stor del produceras av fossila råvaror och därmed ger fossila utsläpp när det förbränns, samtidigt som det inte bryts ned om det hamnar i naturen. Metaller har en energiintensiv produktion och i stort sett alltid starkt miljöpåverkande utvinning. Många metaller är även en bristvara, varför det också är särskilt viktigt att skapa cirkulära flöden för dessa material.

Ekonomisk politik för en rättvis omställning

Klimatomställningen ska göras tillsammans med stödjande åtgärder som beaktar hushålls och verksamheters olika förutsättningar och behov samt i samspel med en fördelningspolitik som säkerställer att de ekonomiska förutsättningarna för de med lägst inkomster stärks genom klimatomställningen. Ett rättviseperspektiv ska beaktas i klimatomställningen. Människor påverkar utsläppen olika mycket och drabbas av klimatkrisens konsekvenser på olika sätt.

Forskning och innovation

Vår bedömning

Forskning och innovation utvecklar såväl ny teknik som nya tillvägagångssätt som möjliggör en snabb klimatomställning som kan bidra till Parisavtalet och till att Sverige kan vara ledande internationellt. En ambitiös klimatpolitik bidrar till ett näringsliv som kan skapa de hållbara innovationer som klimatkrisen kräver. Med korrekt prissättning av utsläppen ges privata aktörer incitament att investera i forskning och utveckling. Förekomsten av innovationsrelaterade marknadsmisslyckanden innebär dock att även staten bör vara delaktig i att främja innovationer som kan leda till kraftigt minskade utsläpp. Breda strategiska satsningar på forskning, utveckling och innovation kan bidra till tekniksprång och stärker Sveriges konkurrenskraft och framtida möjligheter till spridning av resultat och lösningar.

Åtgärder

- Förtydliga uppdrag och tillsätt resurser för högre utbildning och forskning som kraft för klimatomställningen. Lärosätenas arbete med att främja hållbar utveckling behöver intensifieras.
- Ge den befintliga stödtjänsten EU SME som drivs på uppdrag av Vinnova, Tillväxtverket och Energimyndigheten ett vidgat uppdrag att skapa bättre förutsättningar för små och medelstora företag att söka EU-finansiering med ett fokus på innovativa tekniker för klimatomställningen.
- Höj anslag till forskning, innovationer och gröna krediter till startup-företag, företag och branscher i framkant av klimatarbetet.
- Inför ett grönt kunskapslyft i syfte att underlätta omställning till en hållbar arbetsmarknad, motverka arbetslöshet samt skapa hållbara jobb för unga.

Skälen för vår bedömning

Forskning och innovation bidrar med kunskap och lösningar och kräver satsningar för att möjliggöra en snabbare klimatomställning i syfte att undvika de allvarligaste riskerna med klimatförändringarna och tillvarata de möjligheter som följer av klimatomställningen.

Det krävs en helhetssyn på utbildning och forskning som en del av det livslånga lärandet i en föränderlig omvärld. Vår samtid präglas av ett antal stora globala megatrender som påverkar hur vårt system för utbildning och forskning behöver organiseras för att stärka vårt samhälle. Bland det som kallas globala megatrender brukar nämnas klimatförändringar, globalisering, digitalisering och teknisk utveckling, urbanisering och demografiska förändringar. Dagens barn, elever och studenter är världsmedborgare och makthavare som har förmågan att vara en del av det hållbara samhällsbygget i ljuset av de globala megatrender som kommer att påverka dem och vårt samhälle under hela deras livstid.

Högre utbildning och forskning som kraft för omställningen

Den samhällsomvandling som krävs för att bromsa och hantera konsekvenserna av klimatförändringarna utgör en delvis oöverblickbar utmaning. Högre utbildning och forskning har en nyckelroll att spela för att möjliggöra omställningen till ett hållbart samhälle. I såväl grundlagen som högskolelagen finns redan mandat att aktivt arbeta för att främja hållbar utveckling, och genom mångvetenskapliga angreppssätt får samhället en bred bild av klimatförändringarnas orsaker, utveckling och konsekvenser. Lärosätena har en enorm potential att utgöra en stark kraft i omställningen – genom utbildning, forskning och forskningsnära utveckling, samverkan och omställning av den egna verksamheten – men liksom andra aktörer behöver lärosätenas arbete med att främja hållbar utveckling intensifieras, uppdragen förtydligas och resurser tillsätts.

Förståelsen för den globala uppvärmningen, dess orsaker och dess konsekvenser får vi från forskningen. Den samlade vetenskapens besked om vad som krävs för att undvika de värsta följderna av klimatförändringarna är en snabb och genomgripande omställning vars motstycke saknas i historien. Det är ingen liten uppgift som åsyftas i högskolelagen, som anger att lärosätena i sin verksamhet ska främja en utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa. För att lärosätena ska uppfylla sitt uppdrag att främja hållbar utveckling krävs att de genom utbildning, forskning och

samverkan bidrar till en snabb och genomgripande förändring vars motstycke saknas i historien.

Vetenskaplig grund är ett fundament. Vi ser allvarligt på politikens roll att ge förutsättningar för den fria akademien att ge oss kunskaperna vi behöver för att kunna genomföra en rättvis omställning till ett hållbart samhälle, med bibehållen respekt för akademins frihet och oberoende.

Stöd till innovation

Klimatomställningen utgör en drivkraft för innovation och hållbar samhällsutveckling. Den befintliga stödtjänsten EU SME som drivs på uppdrag av Vinnova, Tillväxtverket och Energimyndigheten ska ges ett vidgat uppdrag att skapa bättre förutsättningar för små och medelstora företag att söka EU-finansiering med ett fokus på innovativa tekniker för klimatomställningen.

Grönt kunskapslyft och stärkt yrkeshögskola

Miljöpartiet vill lansera ett grönt kunskapslyft i syfte att underlätta teknik- och kompetensskifte och omställningen till en hållbar arbetsmarknad. Lyftet bör genomföras som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd inom vuxenutbildningen, YH-utbildningar samt gymnasieskola och högskola i syfte att motverka arbetslöshet och skapa hållbara jobb för unga. Miljöpartiet vill se att nyanlända snabbt kan lära sig svenska och vara en del av arbetsmarknaden. Regeringen finansierar kommuner som väljer att ge sfi till ukrainska flyktingar, men Miljöpartiet vill att det ska vara en skyldighet för kommunerna att erbjuda sfi.

Sverige har goda förutsättningar för en stor miljöexport som bör stödjas genom att medel ges till forskning, utveckling, innovationer och gröna krediter till startups, företag och branscher i framkant av klimatarbetet. Det finns stor potential till stark samhällsutveckling genom omställningen av industriprocesser, transporter och energisektorn, vilket bör underlättas även genom stöd till digitalisering och en grön omställning för småföretag.

Tillgängliggörande av el för klimatomställning

Vår bedömning

För att möjliggöra utfasning av fossil energi behöver den förnybara energiproduktionen byggas ut och el frigöras som kan ersätta den fossila energi vi i dag importerar. Ökad elproduktion leder inte i sig till minskade utsläpp av växthusgaser; för att bidra till klimatomställning ska den ökade elproduktionen ersätta fossil energianvändning och inte adderas till befintlig energianvändning.

I Sverige kan klimatomställningen innebära uppmot en dubblering av elanvändningen. För att möta detta behov krävs stora insatser för

- energieffektiviseringar som frigör energi
- ökad förnybar elproduktion som kan komma på plats snabbt
- ökad flexibilitet och smarta nät
- utbyggd grön baskraft såsom energilagring, gasturbiner med förnybart bränsle, höjd effekt i vattenkraften, mer flexibilitet och effekt från kraftvärmen och smart styrning av värmepumpar och laddinfrastruktur.

Denna utveckling ger samtidigt flera mervärden genom låga energipriser, ökad krisberedskap, oberoende från import av insatsvaror i energisystemet, bättre luftkvalitet och därmed bättre folkhälsa.

Åtgärder

- Genomför energieffektiviseringar som frigör energi.
- Inför ett långsiktigt system för omfattande energieffektiviseringar.
- Inför ett stöd till näringslivets energieffektiviseringar.
- Fördubbla antalet energirådgivare i hela landet.
- Ökad förnybar elproduktion i närtid.
- Anta ett planeringsmål för 100 nya TWh till 2030 och ytterligare 50 TWh till 2035 genom en kombination av energieffektivisering och ny förnybar elproduktion.
- Anta ett planeringsmål för grön baskraft.
- Inför ett investeringsstöd för grön baskraft.
- Anta ett planeringsmål för 30 TWh solenergi till 2030.
- Anta ett planeringsmål för 150 TWh havsbaserad vindkraft till 2040.
- Bygg solceller på alla lämpliga offentliga byggnader.
- Reformera och tidigarelägg det kommunala vetot för att säkerställa en rättssäker prövning av vindkraftsansökningar.
- Effektivisera tillståndprocesserna för vindkraft genom att samla alla prövningar hos en och samma myndighet.
- Inför en högre lokal elbonus som ger kommunerna betalt för den förnybara el de producerar.
- Ge närboende till vindkraft rätt till ersättning från vindkraftsbolagen.
- Ge närboende möjlighet att bli delägare och rätt till arrende från vindkraftsbolagen där det byggs vindkraftverk.
- Återinför stödet för anslutning av havsbaserad vindkraft.
- Uppdra åt Forsvarsmakten att arbeta med villkorade tillstånd.
- Sänk skatten för andelsäggande av solenergi för boende i flerbostadshus.
- Återinför den statliga ersättningen för mikroproduktion av sol, den så kallade 60-öringen, som regeringen beslutat att avskaffa från den 1 januari 2026.
- Slopas all skatt på egenproducerad el, även över gränsen på 500 kW.
- Underlätta för nya solparker genom att förtydliga länsstyrelsernas roll i tillståndprocessen.
- Ökad flexibilitet och smarta nät.
- Anta ett mål för efterfrågefleksibilitet i elsystemet.
- Redovisa tydligt kundens kostnader för effekt.
- Säkra att tillgången på nätkapacitet styrs av miljö- och samhällsnytta.
- Inför testbäddar för undantag från dagens elmarknadsregleringar i syfte att reducera effekttoppar och stimulera ny teknik och reglering.
- Svenska kraftnätets effektreserv och störningsreserv ska vara 100 procent förnybar; Sverige bör gentemot EU driva på för att flexibilitet ska få ingå i effektreserven igen.
- Stimulera och skapa förutsättningar för lokala och regionala marknader för flexibilitet i elanvändningen.
- Laddboxar som installeras genom det gröna teknikavdraget och elbilar som får bonus bör uppfylla standarden ISO 15118.

- Utred hur en dynamisk elskatt skulle kunna utformas för att ge ökade incitament för flexibilitet.
- Stimulera dynamiska nätavgifter som främjar flexibilitet och smart energianvändning.
- Ta fram en nationell strategi för energilagring och inför ett investeringsstöd för storskalig energilagring, såsom vätgas, batterier och värmelager.
- Skynda kraftfullt på utbyggnaden av en smart elinfrastruktur för framtidens elsystem genom att minst halvera tiden för byggande av elnät och förkorta byggtiden för stamnät med minst två år genom regelförändringar som föreslås i den statliga utredningen om moderna tillståndsprocesser för elnät.
- Ta fram en nationell strategi för framtidens kraftvärme- och värmeproduktion för att underlätta för lokal effektproduktion och stödtjänster.
- Gör det möjligt att överföra egenproducerad el mellan olika byggnader inom samma fastighet eller närliggande fastigheter.

Skälen för vår bedömning

Även om omfattande energieffektiviseringsåtgärder genomförs förväntas elförbrukningen nästan fördubblas inom de kommande 20 åren när industrin och transporterna ställer om från fossil energi till el, vätgas och elektrobränslen.

För att bli kvitt vårt beroende av fossila bränslen måste vi elektrifiera stora delar av våra samhällen – något som, enligt många bedömare, kommer att resultera i att elanvändningen fördubblas till 2045. Detta kräver inte bara en större energiproduktion. Vi behöver också en effektivare användning av energin och ett elnät som kan hantera framtidens utmaningar. Ett energisystem baserat på förnybara energikällor kompletterat med grön baskraft som inkluderar energilagring, gasturbiner med förnybart bränsle, höjd effekt i vattenkraften, mer flexibilitet och effekt från kraftvärmen och smart styrning av värmepumpar och laddinfrastruktur är dessutom säkert och robust.

Storsatsa på förnybar billig energiproduktion

Miljöpartiet vill storsatsa på förnybar och billig energiproduktion. Vindkraften är i dag den billigaste energikällan. Redan 2023 förväntas vindkraften stå för 30 procent av Sveriges elproduktion. Företag står på kö för att bygga i Sveriges bästa vindlägen. Svenska kraftnät har mottagit över 70 ansökningar som rör havsbaserade vindkraftsparker, motsvarande flera gånger Sveriges elbehov.

Även solenergin har en stor potential i Sverige. Genom solceller på villatak och lägenhetshus kan hushållen spara in pengar på sina elräkningar; för att underlätta bör skatten för andelsägande av solenergi för boende i flerbostadshus sänkas och skatten på all egenproducerad el slopas (även över gränsen på 500 kW). Med större solparker kan man producera stora volymer el som kommer alla till nytta; för att snabba på utvecklingen behöver länsstyrelsernas roll i tillståndsprocessen förtydligas. Med den statliga ersättningen för mikroproduktion av solel, den så kallade 60-öringen, som regeringen beslutat att avskaffa från den 1 januari 2026 så har småskalig solelsproduktion kunnat skyddas från stora prisvariationer. Vi anser att 60-öringen ska återinföras. Det offentliga bör gå före genom att installera solenergi på alla offentliga byggnader. Med storskalig solvärme kan vi ersätta bioenergi och avfallsförbränning för att producera värme till fjärrvärmennätet. För att främja utveckling behövs initialt ett investeringsstöd. Det

möjliggör användning av biobränslen där de behövs allra mest, för att ersätta fossila bränslen. Solvärme bör även införlivas i det gröna teknikavdraget.

För att den positiva utvecklingen vad gäller utvecklingen av förnybar energi ska hålla i sig behövs politik. Det handlar dels om att sätta upp mål för de olika kraftslagen. Vi vill därför att Sverige sätter upp mål om att bygga ut den havsbaserade vindkraften med 150 TWh till senast 2040. Och 30 TWh solet till senast 2030. För att det ska bli möjligt behöver det kommunala vetot tidigareläggas och reformeras så att fattade beslut gäller och tillståndprocesserna effektiviseras genom att alla prövningar samlas hos en och samma myndighet. Men framförallt behöver den lokala nyttan öka genom att en högre lokal elbonus införs som ger kommunerna betalt för den förnybara el som de producerar och närboende till vindkraft ges rätt till deläggande och ersättning från vindkraftsbolagen. Försvarmakten stoppar i dag en alltför stor mängd förnybar energi. Försvaret bör i stället verka för att möjliggöra att mer förnybar elproduktion kommer till stånd som en del i det civila försvarsarbetet och arbeta mer konstruktivt för ökad samexistens genom exempelvis villkorade tillstånd. Men det handlar också om att stötta aktörer som i dag är intresserade av att på olika sätt bidra till utvecklingen av Sveriges energiproduktion – med alltifrån kunskap och vägledning till ekonomiska premier och skattelättnader. Den förnybara energirevolutionen bär också på löftet om att göra Sverige till världens första energidemokrati. Vi vill att Sverige ska bli ett land där alla som vill får delta i bygget av vår framtida kraftproduktion – och därigenom dela på frukterna av produktionen.

Kraftiga satsningar på energieffektiviseringar

Energieffektiviseringar är det snabbaste, billigaste och mest miljövänliga sättet att minska kostnaderna för och miljöpåverkan av energi. På kort sikt är energi-effektiviseringar det effektivaste som vi kan göra för att minska hushållens och företagens energikostnader.

Det finns en mängd åtgärder man kan göra för att minska energiförbrukningen, både i sin villa, i flerbostadshus och i företag. För en familj eller fastighetsägare kan det handla om investeringar i ny teknik som värmer ett hus eller lokaler. Men det kan också handla om att optimera de olika system som redan existerar i en villa eller ett flerbostadshus, exempelvis genom att säkerställa att ventilation och värmesystem fungerar på bästa möjliga sätt tillsammans. För företag kan det handla om att investera i mer effektiv teknik.

För att trygga en långsiktig styrning bör ett system för omfattande energi-effektiviseringar införas; det kan vara en kvotplikt, auktionssystem eller liknande.

Energisteget bör snarast återinföras för att stötta näringslivets arbete med effektivisering. Skatterabatten på el för serverhallar är inte längre motiverad och bör avskaffas.

Här behövs dock också ökad tillgång till information. Pressen på kommunala energirådgivare ökar till följd av de ökade energipriserna. Vi vill att alla som vill ska kunna få rådgivning, och för att säkerställa det vill vi fördubbla antalet kommunala energirådgivare.

Bygg framtidens smarta elnät och ett flexibelt energisystem

Sveriges elnät är i stort behov av utbyggnad och utveckling. Miljöpartiet vill uppgradera det svenska elnätet så att hela landet får ett smart, flexibelt och robust elnät som klarar mer förnybar el. För att EU ska kunna göra sig oberoende av skurkstaten och klara

klimatomställningen behöver vi samarbeta. Det kommer att underlätta för alla att bygga ut den billiga och miljövänliga förnybara energin och vi kan överföra stora mängder el mellan EU:s länder; på så sätt kan vi hjälpa varandra att balansera energisystemen.

Med bättre samordning och utan onödiga hinder skulle hela processen för att bygga elnät kunna gå snabbare. Genom att tillståndprocessen effektiviseras och moderniseras kommer ledtiderna för stamnätet att kunna kortas med ca två år och halveras för de regionala och lokala näten. Vi behöver också utveckla energisystemens och energimarknadens funktionalitet. Det behöver finnas bättre incitament än i dag för energilagring och flexibilitet.

Framtidens elsystem kommer att ha en högre andel elproduktion som varierar utifrån väderlek, vilket är naturligt när elen i stor utsträckning kommer från vindkraft och solenergi. Därför behöver systemet balanseras på ett sätt som gör att vi kan både utnyttja de tillfällen då det produceras stora mängder billig förnybar el och balansera när det inte blåser. Systemet måste helt enkelt bli smartare och mer flexibelt och inkludera mer energilagring. För att stimulera utvecklingen av olika sorters lagring av energi behövs ett stöd samt en nationell strategi.

Med redan existerande teknik kan exempelvis laddning av elfordon och uppvärmning av hus med värmepumpar förläggas till den tid då priset på el är lågt och tillgängligheten i nätet god. Potentialen för efterfrågefleksibilitet kommer att öka när fler sektorer i samhället elektrifieras. För att underlätta för aktörer att vara flexibla ska kostnaden för effekt tydligt framgå för kunden. Elbehoven till industrins utfasning av fossilt kol kommer i stor utsträckning att gå till vätgas. Därför behövs även ett proaktivt arbete för den nya vätgasinfrastruktur som byggs upp. I takt med att industrin elektrifieras kan t.ex. vätgaslager och smart styrning av industriprocesser bidra till ytterligare flexibilitet och energilagring.

Elnätet behöver också balanseras lokalt. Därför behöver elmarknaden utvecklas och kompletteras med lokala och regionala marknader som möjliggör bl.a. att du som elkund enklare kan sälja ditt överskott genom att mata tillbaka el från ett batteri hemma, exempelvis i din bil, när elpriset är högt eller det är brist på kapacitet i elnätet. För att möjliggöra detta tekniskt bör laddboxar som installeras genom det gröna teknikavdraget och som uppfyller standarden ISO 15118 få ett högre avdrag, 75 procent. Vidare bör hinder för att överföra egenproducerad el mellan olika byggnader inom samma fastighet eller närliggande fastigheter undanröjas.

Dagens utformning av elskatten är hämmande för kundernas flexibilitet då pris-skillnaden mellan olika timmar jämnas ut eller kostnaden för el utgörs av nästan enbart skatt och nätavgift de billigaste timmarna. En dynamisk elskatt, där skatten sänks när elen är billig, skulle öka incitamenten att vara flexibel och skynda på investeringar i smart styrutrustning.

Även nättarifferna behöver bli mer dynamiska och ge incitament att styra elanvändning till timmar då kapaciteten i elnäten är god. Kostnaderna för att stimulera efterfrågefleksibilitet är relativt små. Ofta krävs endast en enkel styrutrustning, vars kostnad är liten i förhållande till att investera i exempelvis en ny värmepump eller utbyggnad av elnätet. För att utveckla den reglering som är mest effektiv kan "testbäddar", där undantag från dagens elmarknadsregleringar införs, frigöra potentialen; för alla dessa flexibilitetsresurser bör Sverige sätta ett mål.

I några av Sveriges större städer och tillväxtregioner är kapacitetsbristen allvarlig. Lösningen är tredelad: mer kraftfulla investeringar i ny nätkapacitet, mer lokal kraftproduktion och en mer flexibel produktion och konsumtion. I regioner med

kapacitetsbrist är lokal elproduktion som t.ex. kraftvärme extra viktigt för effektbalansen. Detta bör återspeglas ekonomiskt. Här behövs en nationell strategi för värme- och kraftvärmesektorns roll i elsystemet.

EU och internationellt

Vår bedömning

Klimatkrisen är global och det internationella samarbetet är därför centralt för att nå Parisavtalets mål och undvika de allvarligaste riskerna med klimatkrisen såväl globalt som för Sveriges befolkning och verksamheter.

Sverige ska verka aktivt internationellt i multilaterala och bilaterala sammanhang i syfte att stärka klimatarbetet i linje med Parisavtalet inom såväl utrikespolitiken som handelspolitiken och biståndspolitiken.

EU har en avgörande roll för att möta klimatkrisen, dels utifrån att dess regelverk är styrande för samtliga medlemsstater, dels utifrån att EU:s regelverk fungerar styrande eller inspirerande även för länder och verksamheter utanför EU. Sverige ska som medlemsstat med högt förtroende på klimatområdet agera pådrivande för att stärka och utveckla EU:s klimatpolitik.

Åtgärder

- Prioritera klimatdiplomati i svensk utrikespolitik.
- Öka klimatstöd till fattigare länder och hitta nya sätt att finansiera internationella klimatsatser, t.ex. genom en internationell skatt på finansiella transaktioner.
- Prioritera skyddet av Arktis och andra känsliga miljöområden mot exploatering av olja och gas i utrikespolitiken.
- Verka internationellt och inom EU för att stoppa utvinningen av fossila bränslen.
- Verka för ett internationellt förbud mot subventioner av fossila bränslen.
- Alla handelsrelationer som Sverige medverkar i ska ta hänsyn till miljö, klimat och mänskliga rättigheter.
- Låt handelspolitiken vara drivande för klimatomställning.
- Ställ skarpa krav och villkor genom Sveriges och EU:s utrikes- och handelspolitik för att driva på det globala klimatarbetet.
- Fortsätt att inom EU driva på integrering av hållbarhetsaspekter inom kapitalmarknadsunionen.
- Verka för att EU lagstiftar om att företag ska respektera mänskliga rättigheter samt miljö och Parisavtalet genom hela leverantörskedjan.
- Ta initiativ i ministerrådet för en EU-gemensam exit ur energistadgefördraget.
- Sverige ska snarast som enskild part dra sig ur energistadgefördraget efter EU:s beslut om frånträde.

Skälen för vår bedömning

Sverige har ett mycket stort inflytande i EU och internationellt vad gäller klimatpolitik, relativt vår storlek som land. Det är ett inflytande vi ska ta till vara för att driva på inom EU och internationellt så att andra länder också minskar sina utsläpp, vilket är avgörande för att nå Parisavtalet och undvika de allvarligaste konsekvenserna av klimatförändringarna.

Global klimaträttvisa

Klimatförändringarna kommer inte att stoppas genom löften utan genom konkret handling. I Sverige har vi konkret visat att omställningen inte endast är möjlig, den kan också stärka samhället och välfärden. Klimatkrisen är en global kris och den ska mötas med gemensam handling. Enade har vi en chans att klara detta, men ensamma faller vi. Klimatkrisens konsekvenser har varit tydliga i form av utdragen torka, våldsamma bränder och förödande översvämningar. Världens fattigaste bär minst skuld för klimatförändringarna men är också de som drabbas allra hårdast av konsekvenserna. De utvecklade länderna har därför ett särskilt ansvar att bidra till klimatomställning i låg- och medelinkomstländer.

Klimatdiplomati är en prioriterad fråga och Sverige ska ta en ledarroll i lösningen på den globala klimatkrisen. Vi behöver vara drivande i alla forum där dessa frågor behandlas på internationell nivå. Det gör vi bäst genom att leva upp till de åtaganden vi gjort i Parisavtalet: att minska våra egna utsläpp till en hållbar nivå och att finansiera klimatarbete i fattiga länder. Förändringar i temperatur och nederbörd påverkar markens förmåga att försörja oss människor med livsmedel och andra råvaror och ökar risken att den i praktiken blir helt obrukbar. Det behövs en tydlig plan för klimatfinansieringens framtid. De som drabbas värst av klimatförändringarna är världens fattiga, i synnerhet kvinnor.

För att förebygga konflikter om resurser som energi, vatten och mat måste vi hejda klimatförändringarna och ge stöd till klimatanpassning i mindre utvecklade länder. Sverige och EU ska vara ett föredöme i klimatomställningen och det internationella klimatarbetet. Bland annat ska skarpare krav och villkor ställas genom Sveriges och EU:s utrikes- och handelspolitik för att driva på det globala klimatarbetet och skydda Arktis och andra känsliga miljöområden mot exploatering av olja och fossilgas.

För var dag som går blir det mer akut att stoppa utvinningen av fossila bränslen, internationellt och i EU. Detta är en fråga som bör prioriteras i utrikespolitiken. För att understödja detta arbete ska Sverige verka för ett internationellt förbud mot subventioner av fossila bränslen.

Handelspolitik för klimatomställning

Alla handelsrelationer ska ta hänsyn till miljö, klimat och mänskliga rättigheter. Detta ska prioriteras i utrikespolitiken. Sverige ska vara ett föregångsland för fri, rättvis och hållbar handel. Internationella handelsavtal ska främja hållbar ekonomisk utveckling mellan parterna och ska inte försvåra för länder att stifta nya lagar till skydd för miljö, människor och djur. Vi vill verka för att EU:s handelspolitik ska vara ett verktyg för fattigdomsbekämpning, främjande av mänskliga rättigheter, demokratisering och global klimatpolitik.

Handelsavtal som EU skriver under måste innehålla krav på social, ekonomisk, miljömässig och klimatrelaterad hållbarhet som är bindande och där det finns effektiva sanktionsmöjligheter kopplade till överträdelse. EU ska verka för ett internationellt bindande regelverk för företags ansvar vad gäller miljö samt mänskliga och fackliga rättigheter. Företag ska kunna ställas till svars för brott mot detta regelverk.

Då EU-regelverk påverkar förutsättningar för klimatomställning i hela värdekedjor ska Sverige, inom EU, fortsatt driva på integrering av hållbarhetsaspekter inom kapitalmarknadsunionen.

Ett starkt arbete för social och ekologisk hållbarhet stärker företagens konkurrenskraft och varumärket Sverige, vilket i sin tur gynnar svensk export. Riktlinjer, råd och stöd som underlättar företagens hållbarhetsarbete är därför en viktig del av det näringslivsfrämjande arbetet. Därför bör både EU och Sverige lagstifta om att företag ska respektera mänskliga rättigheter, miljö och Parisavtalet genom hela leverantörskedjan, så att t.ex. barnarbete och förstörelse av ekosystem stoppas.

Gemensamt i EU har flera viktiga steg tagits för klimatomställningen. Ett arbete görs också för att komma bort från gamla regleringar som hämmar klimatomställningen. Exempel på detta är det beslut som togs våren 2024 om en EU-gemensam exit ur energistadgefördraget (Energy Charter Treaty) som idag hämmar klimatomställningen och möjligheterna att klara Parisavtalet. För att verkställa detta måste Sverige snarast som enskild part dra sig ur energistadgefördraget efter EU:s beslut om frånträde.

Territoriella utsläpp

Industri, avfall samt produktanvändning (inkl. lösningsmedel)

Vår bedömning

Industrins klimatomställning i Sverige är till nytta för såväl klimatet som svensk konkurrenskraft och Sveriges ekonomi, och den bidrar till samhällsutveckling i hela landet. Industrins klimatomställning innebär samtidigt utveckling av tekniker och produkter som bidrar till den globala klimatomställningen. Genom en snabb omställning av svensk industri bidrar vi starkt till världens förutsättningar att nå Parisavtalet.

Industrin står för en stor del av Sveriges territoriella växthusgasutsläpp och behöver ställa om till fossilfrihet. Industrins omställning sker huvudsakligen i större etapper genom att verksamheter gör teknikskiften. Staten ska inta en aktiv roll och skapa de samhällsförutsättningar som möjliggör dessa teknikskiften.

Åtgärder

Tillståndprocesser

- Genomför förslagen från Miljöprövningsutredningen (SOU 2022:33) om att effektivisera tillämpningen av regelverk för tillstånd och omprövning.
- Skapa förutsättningar för samplanering för den snabba samhällsbyggnad som den gröna industriomställningen innebär.
- Upprätta och genomför en nationell plan för utfasning av fossil energi.
- Genomför Klimaträttsutredningens förslag (SOU 2021:21 och 2022:21) om ändringar i miljöbalken för att genomdriva det klimatpolitiska ramverket.

El i närtid

- Ta fram en elektrifieringsstrategi för förnybar elproduktion, nätutbyggnad, grön baskraft och flexibilitet samt en handlingsplan för att säkerställa el i närtid till industrins klimatomställning.
- Förbättra tilldelningen av effekt för att skynda på industrins klimatomställning.
- Att utreda möjligheten för dubbelriktade prissäkringsavtal mot grön industri och elproducenter.

Kompetensförsörjning

- Satsa på fler utbildningar som säkrar kompetensbehoven för klimatomställningen.
- Stärk förutsättningarna att rekrytera rätt kompetens till rätt plats genom bl.a. främjad arbetskraftsinvandring, utbildningssatsningar och omställningsstöd.
- Inrätta ett investeringsstöd för grönt samhällsbygge för byggande av bostäder och andra samhällsnyttiga byggnader och infrastruktur i expansiva regioner kopplat till större gröna industrisatsningar.

Främjande och stöd

- Stärk och utveckla Industriklivet, Klimatklivet och gröna kreditgarantier.
- Förläng och fördjupa den nationella samordnaren Fossilfritt Sveriges uppdrag.
- Förbättra tillgången på riskkapital och möjligheter till företagsrådgivning.
- Stöd små och medelstora företag rörande hållbarhetsredovisning och liknande redovisning och uppföljning.
- Fortsätt att satsa på och utveckla statliga satsningar som Almis stöd till de mindre företagens omställning, i syfte att hjälpa industrier och företag att minska sin klimatpåverkan.

CCS, CCU och bio-CCS

- Ge Energimyndigheten och Naturvårdsverket i uppdrag att analysera hur ett nationellt pilotprogram för klimatkontrakt (Carbon Contracts for Difference) skulle kunna utformas för teknik för koldioxidavskiljning och lagring, CCS-teknik.
- Resurseffektivitet och cirkulär ekonomi.
- Öka tillsynen inom avfallsområdet, ta fram nationella kriterier för när avfall upphör att vara avfall (end-of-waste) och lagstifta om en skyldighet för företag att förebygga avfall.
- Inför gränsvärden för klimatutsläpp för nybyggnation och byggnaders hela livstid.
- Inför krav för att minimera avfallsmängderna vid nybyggnation och stimulera återbruk och återvinning inom byggsektorn.

Skälen för vår bedömning

Tydliga och långsiktiga förutsättningar för näringslivets omställning

Näringslivet spelar en avgörande roll i klimatomställningen och för möjligheterna att bygga ett samhälle inom planetens gränser. Ett tydligt politiskt ledarskap är avgörande för att potentialen i industrin och näringslivets omställning till hållbarhet ska kunna tas till vara. Politiken måste garantera tydliga och långsiktiga spelregler – det är en förutsättning för att näringslivet ska kunna planera sina verksamheter och bidra till omställningen på ett effektivt sätt. Den ryckighet och otydliga politiska styrning som präglar dagens miljö- och klimatpolitik ökar den ekonomiska risken vid investeringar och riskerar att leda till s.k. stranded assets. Ett långsiktigt tydligt politiskt ledarskap i linje med Parisavtalet, fastställda klimatmål och Agenda 2030 minskar risken vid investeringar och säkerställer att Sverige omhändertar de mervärden som följer av klimatomställningen i form av arbetstillfällen, ekonomisk utveckling och hållbar samhällsutveckling i hela landet. Men för att tillvarata denna potential måste politiken skapa de samhällsförutsättningar som näringslivet behöver för att ställa om. Det handlar om att lösa ett antal praktiska problem eller hinder som i dagsläget förhåller och

försvårar industrins klimatomställning. Miljöpartiet vill därför att staten ska peka ut riktningen: Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland och vara pådrivande i den globala klimatomställningen.

Staten behöver ta en aktiv roll för industrins klimatomställning. Tre områden är centrala för industrins klimatomställning och därmed förutsättningarna att nå våra klimatmål och undvika de allvarligaste klimatrelaterade riskerna:

- snabba och samplanerade tillståndsprocesser med bibehållen miljöprestanda
- energieffektiviseringar, förbättrad effekttilldelning och utbyggnad av förnybar elproduktion för att tillgängliggöra el i närtid till industrins omställning
- bostadsbyggande, utbildningsinsatser och förbättrade förutsättningar för arbetskraftsinvandring för att trygga kompetensförsörjningen.

Tillståndsprocesser

Tillståndsprocesser behöver bli snabbare med bibehållen miljöprestanda, och då samhället ska ställa om och byggas snabbt behöver också förutsättningarna för samplanering och parallella processer möjliggöras, för att möjliggöra en effektiv samhällsbyggnad.

Den gröna industriomställningen behöver ske snabbt och på ett miljömässigt och socialt hållbart sätt, i syfte att begränsa de summerade växthusgasutsläppen så mycket som möjligt. För att möjliggöra detta behöver tillståndsprocesserna genomföras snabbare med bibehållen miljöprestanda. För att snabba upp tillståndsprocesser för modern teknik bör Miljöprövningsutredningens (SOU 2022:33) förslag genomföras. Ändringstillstånd bör göras till regel och det ska bli enklare att ändra villkor i stället för tillstånd, använda obligatorisk omprövning av miljöfarlig verksamhet vars tillstånd är mer än 40 år, kompletterat med fler generella föreskrifter, samt öka klimathandledningen från centrala myndigheter i prövningsprocessen. Förslagen från Miljöprövningsutredningen är viktiga för att snabba upp och modernisera tillståndsprocessen så att den fungerar för ökad omställning. Regeringens ändringar av utredningens förslag ger miljömässiga försämringar. Obligatorisk omprövning av moderna miljövillkor för miljöfarlig verksamhet måste fortsatt ske 20 år efter att dom eller beslut meddelats. Vidare bör möjligheten att förlänga giltighetstiden för en ansökan gällande tillstånd för en miljöfarlig verksamhet eller en vattenverksamhet eller ett gällande Natura 2000-tillstånd tas bort. Kammarkollegiet måste även fortsatt vara partsmyndighet.

Klimaträttsutredningen har lagt fram väl utredda förslag för hur det klimatpolitiska ramverket, med klimatmålen, ska få verkan i det befintliga regelverket för industrins miljöstillstånd. Dagens domstolspraxis som säger att koldioxidutsläpp inte bör regleras i enskilda tillstånd behöver ändras och det ska tydliggöras att verksamheters klimatpåverkan, både positiv och negativ, måste beaktas vid tillståndsprocessen. Villkor kring teknik som bygger på användning av förnybara material och bränslen, om energi-effektiva system och om god hushållning av resurser i övrigt inte innebär en försämrad funktion för EU ETS och därför bör miljöbalkens regler om villkorens utformning moderniseras så att de är i linje med EU:s uppdaterade krav. För att säkerställa regeringens möjlighet att styra mot klimatmålen behöver en regel inrättas om att det krävs särskilda skäl och regeringens godkännande för en verksamhet eller en åtgärd som kan befaras föranleda utsläpp som äventyrar klimatmålen. Genomförande av Klimaträttsutredningens förslag om ändringar i miljöbalken, bl.a. förslaget om ändring av MB

2:9 att regeringen kan tidsbegränsa eller stoppa fossilutsläpp om det bryter mot klimatmålen, bidrar till att säkerställa detta.

Lagstiftningen måste bli hårdare mot höga växthusgasutsläpp i tillståndsprövningar. Genom att utveckla lagstiftningen kan det fossila stoppas i ett tidigt skede och investeringarna i stället styras mot det förnybara, resurseffektiva och cirkulära. Miljöpartiet vill även gå över till tidsbegränsade tillstånd för verksamheter med stor klimatpåverkan. Pågående verksamheter med icke tidsbegränsade tillstånd som har stor påverkan på klimatet ska kunna omprövas. En nationell plan bör upprättas med hjälp av myndigheter för att arbetet ska ske tillsammans med alla berörda aktörer. Det möjliggör att utfasningen av kol, olja och fossilgas kan ske på ett planerat och rättvist sätt.

El i närtid

Energieffektiviseringar och förbättrad effekttilldelning samt utbyggnad av förnybar el i närtid krävs för att möta industrins behov. Vår bedömning är att ett flertal åtgärder skyndsamt bör genomföras för att säkerställa detta, se kapitlet Tillgängliggörande av el till klimatomställning.

Enligt Energimyndigheten kan svensk industri effektiviseras så att energiförbrukningen minskar med 23 TWh till 2050. Minskad energianvändning innebär också minskade energikostnader – vilket ökar industrins lönsamhet. Styrmedel behöver utformas och skärpas för att främja energieffektivisering, som exempelvis en kvotplikt för den elintensiva svenska industrin. Miljöpartiet vill även se ökade incitament att tillvarata spillvärme från industrin.

Vi vill utöver detta utreda möjligheten att införa dubbelriktade prissäkringsavtal mot grön industri och elproducenter, där staten ställer ut dubbelriktade garantiprisavtal till både elproducenter och elkonsumerande industrier och därmed kan trygga både industrins behov av förnybar el i närtid och elproducenternas osäkerhet om investeringsbehov.

Kompetensförsörjning

För att säkra kompetensförsörjningen behövs satsningar på bostadsbyggande, samhällsinfrastruktur och utbildning samt underlättade processer för arbetstillstånd. En viktig pusselbit är satsningar på fler utbildningar som säkrar kompetensbehoven för klimatomställningen. Finns rätt utbildad arbetskraft lokalt och regionalt så blir de nya gröna industrierna arbetstillfällen på plats. Därför är det viktigt att utöka utbildningar på gymnasier, högskolor och yrkeshögskolan för framtidens gröna jobb och säkerställa att det finns attraktiva utbildningsplatser på relevanta utbildningar i närheten av de orter där nya jobb skapas.

Genom en nationell satsning på både nya bostäder och samhällsnyttig infrastruktur (skolor, vårdinrättningar, sporthallar osv.) riktad till orter med stora utbyggnadsbehov stärks förutsättningarna för kompetensförsörjning och en hållbar samhällsutveckling inom de kommuner som växer explosionsartat i spåren av den gröna klimatomställningen. Tvärniten i bostadsbyggandet som följt regeringens avskaffande av investeringsstödet och det högre ränteläget hotar nu att dra ned tempot i den gröna industriomställningen. Hela Sverige har ett intresse av dessa industrisatsningar och av att den strukturomvandling de medför blir en framgång. Vi anser att staten ska ta ett större ansvar och stötta de kommuner som står inför stora investeringskostnader. Därför bör ett investeringsstöd inrättas för grönt samhällsbygge för byggande av bostäder och

andra samhällsnyttiga byggnader och infrastruktur i expansiva regioner kopplat till större gröna industrisatsningar.

MP vill att staten tar en mer aktiv roll i att påskynda industrins klimatomställning och utbyggnaden av förnybar elproduktion. Under en övergångsperiod garanterar staten industrier ett tillräckligt lågt elpris för att kalkylen för gröna investeringar och omställningsplaner ska gå ihop. Samtidigt garanterar staten elproducenter ett tillräckligt högt pris på elen de säljer för att investeringen i ny elproduktion ska gå ihop. Det sker genom att staten ställer ut dubbelriktade garantiprisavtal till både elproducenter och elkonsumerande industrier. På detta sätt kan både industrins behov av förnybar el i närtid och elproducenternas osäkerhet om investeringsbehov tryggas på ett bättre sätt.

Främjande och stöd

Industrin står för en tredjedel av Sveriges inhemska växthusgasutsläpp. Sedan 1990 har utsläppen varierat mycket från år till år kopplat till produktionsvolymen och konjunktur. Totalt har utsläppen från industrin minskat med 22 procent under de senaste 20 åren. Kommande 15 år måste en minskning som motsvarar kvarvarande 78 procent åstadkommas.

Tack vare Miljöpartiets arbete i regering satsade staten då flera miljarder på att stödja svensk industri i sitt arbete med att nå fossilfrihet genom det s.k. Industriklivet. Stöd ges till företag hela vägen från forsknings- och innovationsprojekt till demonstrationsanläggningar och fullskaliga anläggningar. Vi vill se att även andra typer av industriprojekt omfattas av stödet, som exempelvis produktion av biodrivmedel, vätgas och batterier liksom plastreturaffinerier och återvinningsanläggningar. Regeringen bör fortsätta att satsa på och bredda det statliga stödet Industriklivet.

Klimatklivet är ett stöd som bidrar till minskad klimatpåverkan genom bl.a. investeringar för byte från fossila till förnybara energibärare, i energieffektivisering och i utbyggnad av laddinfrastruktur. Klimatklivet stödjer åtgärder som leder till minskade utsläpp av växthusgaser och kan sökas av alla utom privatpersoner. Detta gör att Klimatklivet kan bidra till minskade växthusgasutsläpp från avfall och produktanvändning, till lustgasdestruktionsanläggningar vid sjukhus såväl som till byte från en fossil energibärare till en förnybar inom en industri och till utbyggnad av laddinfrastruktur.

Små företag har ibland otillräckliga resurser för att klara omställningen till fossilfritt och cirkulärt på egen hand. Regeringen bör därför utveckla Almis uppdrag att ge stöd till de mindre företagens omställning.

Med Miljöpartiet i regering inleddes år 2015 initiativet Fossilfritt Sverige, med målet att bygga en stark industri och skapa fler jobb och exportmöjligheter genom att bli fossilfria. Totalt 22 olika branscher har tagit fram färdplaner för att visa hur de kan stärka sin konkurrenskraft genom att bli fossilfria eller klimatneutrala. Denna satsning ska fortsätta. Det är absolut avgörande för klimatomställningen att regeringen har bra kanaler för att samverka med näringslivet kring deras omställning.

CCS, CCU och bio-CCS

Fossila verksamheter behöver fasas ut, såsom oljeraffinerier och fossil kolanvändning inom stålindustrin. Carbon Capture and Storage (CCS) ska inte användas för att förlänga livslängden på fossila verksamheter. Verksamheter såsom elektronikskrotsåtervinning, kraftvärmeverk som eldar sopor och cementproduktion kommer dock att

rendera fossila koldioxidutsläpp på grund av att de hanterar petroleumbaserade produkter som redan är i omlopp i samhället och som inte kan cirkuleras samt i cementindustrins fall frigör kol som varit bunden i kalkstenen under processen (även om bränslet till verksamheten blir fossilfritt). I dessa fall bör CCS-teknik användas för att minska de fossila utsläppen. För att underlätta detta vill vi ge Energimyndigheten och Naturvårdsverket i uppdrag att analysera hur ett nationellt pilotprogram för klimatkontrakt (Carbon Contracts for Difference) skulle kunna utformas för teknik för koldioxidavskiljning och lagring, CCS-teknik.

Permanent negativa utsläpp genom bio-CCS (infångning av koldioxid från biogena källor för slutförvaring i berggrunden) kräver investeringar och utveckling av hela värdekedjor i närtid för att bygga upp ett system för negativa utsläpp. Vidare kan infångning av koldioxid för användning till något annat (CCU) utgöra en del i utvecklingen av produktion av elektrobränslen. Såväl CCS och CCU som bio-CCS ska kunna få stöd genom Industriklivet och gröna kreditgarantier, och myndigheternas samordnande arbete ska stödja samverkan och utvecklingen av värdekedjor i landet.

Resurseffektivitet och cirkulär ekonomi

För att stimulera en resurseffektiv och cirkulär ekonomi bör tillsynen inom avfallsområdet öka, nationella kriterier för när avfall upphör att vara avfall (end-of-waste) tas fram och lagstiftning utvecklas om skyldighet för företag att minimera avfall. Rätt behandlat blir avfallet en resurs som kan användas på en mängd områden och därigenom bidra till att nya affärsområden och marknader skapas.

Bostadsbyggandet står för en betydande andel av Sveriges territoriella växthusgasutsläpp. En stor del av dessa utsläpp kommer av materialanvändningen inom byggindustrin, och utsläppen från produktion av dessa material redovisas under Industri i den territoriella utsläppsstatistiken. Det behövs lagstiftning som styr mot ett mer hållbart, resurseffektivt och cirkulärt byggande. Det bör bli enklare att bygga med återbrukat material och en större andel av det som byggs bör byggas i trä. För att kraftigt minska klimatpåverkan och användningen av nya naturresurser inom byggsektorn vill vi sätta bindande krav på minskade utsläpp från byggnadens hela livstid, dvs. under byggtiden, användning och rivning. Klimatdeklarationer är bra men gränsvärden måste införas omgående och utökas. Rivningar av hela fastigheter behöver minimeras men när det sker bör materialet tas till vara. Klimatdeklarationer för fastigheter bör utvecklas för att även omfatta rivning och ombyggnation och bidra till att material som det går att återanvända inte ska få slängas. Såväl småskaligt som storskaligt återbruk i byggsektorn bör stimuleras och därmed också minska resursslöseriet. Ombyggnation eller upprustning av befintliga byggnader och bostadshus ska prioriteras framför att bygga nytt.

All omställning ska vara rättvis och solidarisk och ge förutsättningar för alla att vara en del av lösningen. Samarbete och samverkan är centralt för att hejda klimatförändringen. Det är därför viktigt att bygga vidare på samarbeten med och inom näringslivet för att hantera klimatkrisen. Klimatomställning, automatisering, den fortsatta digitaliseringen och utvecklingen av artificiell intelligens (AI) är utmaningar som staten måste hjälpa såväl företag som arbetstagare genom. Goda förutsättningar för innovation och affärsutveckling och att gå från idé till etablerad företagsverksamhet är viktigt för att främja en grön omställning av industrier och hela branscher. Lokal ekonomisk utveckling bör främjas och bättre villkor för små och medelstora företag

skapas. Det kan bl.a. handla om bättre tillgång på riskkapital och möjligheter till företagsrådgivning. Sverige bör också delta aktivt inom EU i arbetet för att främja näringslivets omställning och utveckla det nationella arbetet så att stöd från EU tillvaratas i hela landet och hos både små och stora företag.

Inrikes transporter, arbetsmaskiner samt utrikes transporter

Vår bedömning

Inom transportsektorn finns den största potentialen för stora utsläppsminskningar i närtid. För att tillvarata denna potential behövs insatser för

- ett mer transporteffektivt samhälle
- utbyte av fordonsflottan till eldrivna och förnybart drivna fordon
- utbyte av drivmedel i den befintliga fordonsflottan från fossilt till förnybart.

Samtidigt kan utsläppsminskningar ske redan i dag genom beteendeförändringar.

Förutsättningarna för omställning inom transportsektorn ser väldigt olika ut i olika delar av landet, hushåll och verksamheter. Teknikutvecklingen har också kommit olika långt för olika transportslag/farkoster. Omställningen av transportsektorn behöver därför göras genom att rätt lösning förs fram på rätt plats.

Åtgärder

Transporteffektivt samhälle

- Uppdra åt Trafikverket att arbeta målstyrt i stället för prognosbaserat.
- Slopa förmånsbeskattningen på kollektivtrafikkort.
- Revidera regelverk och ta fram en strategi för kombinerad mobilitet (MAAS) samt genomför en offentlig satsning på bilpooler.
- Öka statliga investeringar samt förbättra förutsättningarna för att fler ska kunna använda cykeln som transportmedel.
- Ge Sveriges kommuner bättre förutsättningar för minskad vägtrafik genom större rådgivning över trängselskatten.
- Genomför förslag från utredningen om stärkt planering för en hållbar utveckling (SOU 2021:23) om att ersätta parkeringsnormen i plan- och bygglagen med en mobilitetsnorm som stärker kommunernas förutsättningar att effektivisera transportarbetet och öka tillgängligheten.
- Stöd inrättandet av en regional mobilitets- och tillgänglighetssamordningsfunktion som arbetar med åtgärder som minskar bilberoendet.
- Tillsätt en utredning om framtida finansiering och ökad tillgänglighet till kollektivtrafiken i hela Sverige.
- Inför ett Sverige-kort för kollektivtrafik och regional trafik i hela landet.
- Möjliggör för kommunal kontroll av efterlevnad av dubbdäcksförbud och miljözoner.
- Höj och utveckla trängselskatterna i samverkan mellan stat och kommun för att stärka kollektivtrafiken.
- Återinför stadsmiljöavtalen och stärk den statliga medfinansieringen av s.k. steg 1- och steg 2-åtgärder.
- Inför ett landsbygds- och glesbygdsmiljöavtal, motsvarande stadsmiljöavtalen, som riktar sig till mobilitet i Sveriges lands- och glesbygder.

- Inför ett nationellt mål om ökad transporteffektivitet.
- Inför ett nationellt mål om minskad bilism i större städer.
- Utred om statligt stöd får och bör kunna ges till drift av lokal och regional kollektivtrafik i bostadsområden under uppbyggnad.
- Genomför en regelöversyn för att eliminera hinder och underlätta distansarbete.
- Genomför riksdagens beslut om nytt reseavdrag (bet. 2021/22:SkU29).
- Genomför en analys för hur en mer samordnad bebyggelse-, trafik- och transportinfrastrukturplanering kan bidra till en minskad klimatpåverkan.
- Kommunen ska kunna kontrollera efterlevnaden av dubbdäcksförbud och miljözoner, vilket ökar genomslaget för reglerna och avlastar polisen.

Övergång till förnybart drivna fordon

- Fasa ut nybilsförsäljning av fossilbilar.
- Återinför en kraftigt skärpt och mer rättvis bonus malus.
- Inför en högre elbilsbonus i glesbygd.
- Inför ett leasingstöd för elbil för boende i glesbygd.
- Inför ett konverteringsstöd från fossildrift för fordon och farkoster.
- Genomför Energimyndighetens och Trafikverkets åtgärdslista (ER 2023:23) för utbyggnaden av laddinfrastruktur i hela landet och ett ökat statligt ansvar för ”vita fläckar” på kartan över laddstolpar.
- Ta fram en nationell plan för tankställen för biogas.
- Behåll och utveckla klimatpremien för tunga lastbilar.
- Behåll och utvärdera effekterna av klimatpremien för arbetsmaskiner samt om stödet behöver höjas för vissa typer av arbetsmaskiner.
- Underlätta för långsamladdning; utred hur en lagstiftning som ger ”tillträde till laddning” kan utformas.
- Utveckla riktade stöd för ladd- och tankinfrastruktur, byte av batterier och transport av batterier till arbetsmaskiner.
- Övergång till förnybara drivmedel.
- Inför ett mål om att Sverige ska vara självförsörjande på hållbart producerade biobränslen senast 2030.
- Inför ETS2 så tidigt som möjligt, i kombination med ett nationellt utsläppsrättssystem och nationella åtgärder, såsom höjd CO₂-skatt.
- Öka tillgången till hållbara biodrivmedel så att försäljning av fossila drivmedel kan upphöra.
- Återinför reduktionsplikten på en nivå som säkrar både minskade klimatutsläpp och investeringar i hållbara biodrivmedel.
- Tillsätt en utredning om reduktionsplikten fortsatta utveckling med avseende på nivå, breddning och samspel med eller eventuell omvandling till ett nationellt handelssystem, i samband med att reduktionsplikten återinförs.
- Inför riktade stöd för produktion av avancerade biodrivmedel och elektrobränslen.
- Ge en myndighet ett särskilt samordningsansvar för de stöd som ges till ladd- och tankinfrastruktur för el och vätgas till personbilar, lätta lastbilar och tunga fordon, fartyg och flyg.
- Inför ett introduktionsstöd för elektrobränslen samt för att snabbt möjliggöra för elektrobränslen att delta i reduktionsplikten.

- Inför ett slutdatum för försäljning av fossila drivmedel som styr mot nationella klimatmål och mot Parisavtalet.

Långväga och utrikes transporter

- Rusta upp och bygg ut järnvägen i hela landet samt återuppta arbetet med nya stambanor för höghastighetståg.
- Öka statliga investeringar för överflyttning av långväga godstransporter från väg till järnväg och sjöfart.
- Inför avståndsbaserad beskattning av tung lastbilstrafik.
- Inför en kraftfull klimattendifferentiering av farledsavgifterna.
- Ställ utsläppskrav i upphandlingen av Gotlandstrafiken som är i linje med transportsektorns klimatmål.
- Verka i Sverige och inom EU för att det kommersiella flyget ska sluta subventioneras och betala för sin egen kostnad och klimatpåverkan.
- Ge SJ ett samhällsuppdrag om att verka för ökat tågresande.
- Återinför och dubblera flygskatten och låt denna finansiera järnvägssatsningar.
- Förbud för resor med privatjetplan.

Skälen för vår bedömning

God mobilitet och effektiva godstransporter i hela landet

Sverige ska ha ett transportsystem som tillgodoser behovet av transporter för personer och näringsliv och som samtidigt klarar klimatmålet och övriga miljömål, trafiksäkerhet och hälsa. Målbilden är ett utsläppsfritt och transporteffektivt samhälle. Många grundläggande aspekter av vårt transportsystem bestäms när vi bygger transportinfrastrukturen men också planerar för våra bostäder och samhällsservice.

Klimatförändringen innebär att befintlig infrastruktur måste klimatanpassas för att vi ska säkerställa ett robust transportsystem i hela landet. Hela landet-perspektiv och jämställdhetsperspektiv måste finnas med i transportplaneringen och då nybyggnation också har miljö- och klimatpåverkan bör s.k. steg 1- och steg 2-åtgärder premieras och upprustning av befintlig väginfrastruktur prioriteras framför nybyggnation av vägar.

Transportsektorn står för omkring en tredjedel av Sveriges växthusgasutsläpp (40 procent om man räknar med internationell sjöfart och flygtrafik). Tack vare mer energieffektiva fordon och en ökad andel biodrivmedel i bensin och diesel samt en övergång till allt fler elbilar har utsläppen från inrikes transporter minskat de senaste decennierna. Samtidigt har dock den totala mängden person- och lastbilstrafik ökat – något som har motverkat större utsläppsminskningar inom transportsektorn. Sveriges nuvarande regering har dessutom genomfört en rad åtgärder som kraftigt ökar utsläppen inom transportsektorn. Bland annat har regeringen sänkt reduktionsplikten, tagit bort stödet till elfordon, sänkt skatten på fossila drivmedel och avvisat riksdagens beslut om ett reseavdrag som skulle ha bidragit till ett mer klimatsmart resande (se bl.a. prop. 2022/23:18). Detta ökar väsentligt behovet av kraftiga åtgärder för att snabbt minska utsläppen av växthusgaser inom transportsektorn.

Sveriges riksdag behöver stå upp för de redan beslutade klimatmålen till 2030 som dessutom har starkt stöd av näringslivet. Lägre utsläpp av koldioxid i närtid skapar även bättre förutsättningar att nå det långsiktiga klimatmålet. För att klara av Sveriges

klimatmål för transportsektorn (minst 70 procents minskning till år 2030 jämfört med 2010 års nivåer) krävs därför en radikal omställning av vårt transportsystem.

Kollektivtrafiken och tågresor ska bli billigare, pålitligare och bättre. Cyklande och gång ska bli säkrare. Våra samhällen ska planeras för att minska behovet av bilar och sätta människan i centrum. Det ska införas ett vägtrafikminskningsmål som utgår från klimatmålen och där storstäder och större städer med sina bättre förutsättningar för alternativa färdslag tar en större del av vägtrafikminskningen. Sveriges kommuner behöver få bättre förutsättningar för denna omställning genom att kommuner ges större rådighet kring åtgärder som leder till ett transportsnålt samhälle och att fler väljer gång, cykel och kollektivtrafik samt delad mobilitet.

Vi behöver rusta upp befintlig järnväg och bygga ut järnvägen i hela landet. En översyn av tågens prissättning jämfört med flyg kommer att behövas, reglerna för cykelplanering ändras och laddinfrastrukturen kraftigt byggas ut och bli standard vid byggande av parkeringsplatser. Under 2000-talet har biljettpiserna i lokaltrafiken stigit nästan dubbelt så mycket som priset på bensen. Vi behöver införa ett gemensamt Sverigekort för all kollektivtrafik, lokal som regional, med ett enhetligt pris om 499 kronor oavsett var och hur långt man åker i landet. En utredning om ett nytt finansieringssystem för kollektivtrafik behöver tillsättas.

Utöver minskad klimatpåverkan genom att utsläppen av växthusgaser minskar leder en grön omställning av transportsektorn till en mängd andra fördelar, bl.a. mindre buller och renare luft, vilket minskar antalet som blir sjuka eller t.o.m. dör i förtid av luftföroreningar. Färre bilar i städer lämnar plats till människan och möjligheten att skapa trevligare stadsmiljöer.

Transporteffektivt samhälle

Efter industrin är transportsektorn den del av vårt samhälle som gör av med mest fossil energi. För att ställa om transportsektorn räcker det inte med enbart elektrifiering eller en övergång till hållbara biodrivmedel – det är fullständigt nödvändigt att effektivisera transporterna. Det är därför avgörande att vi också arbetar för ett transporteffektivt samhälle. Med ett transporteffektivt samhälle avses ett samhälle där trafikarbetet med energiintensiva trafikslag som personbil, lastbil och flyg minskar. Detta kan ske både genom överflyttning till mer energieffektiva färdmedel/trafikslag och genom att transporter effektiviseras, kortas eller ersätts helt. Miljöpartiet vill därför se ett nationellt mål för transporteffektivitet och en rad åtgärder som leder till en minskad total mängd trafik på de platser där alternativ till bilen redan finns. I dagsläget handlar det framförallt om våra större städer.

Det måste bli enkelt och billigt att resa med låg klimatpåverkan. Detta kräver allt från stora investeringar i kollektivtrafikens och cykelns infrastruktur till ökad turtäthet, bättre punktlighet och informationsinsatser.

Utbudet av nationell och regional kollektivtrafik ska öka i hela landet. Miljöpartiet har i regering drivit igenom slopandet av förmånsbeskattningen på företagscyklar och kämpar vidare för att den även ska slopas för kollektivtrafikkort.

Regeringen bör ta fram en nationell cykelplan, inklusive förslag på ett nationellt cykelvägnät, och följa upp den nationella cykelstrategin med konkreta åtgärder för att fler ska kunna cykla. Det behöver byggas fler och bättre cykelvägar i städer såväl som i glesbygd och på landsbygden. Trafikverket ska kunna bygga cykelvägar i högre utsträckning än i dag.

Övergripande planering och styrning

Transportpolitiken ska säkerställa god mobilitet i hela landet och en välfungerande godstransportinfrastruktur på ett sätt som säkerställer att klimatmålet till 2030 nås. I dag utgår planeringen från prognoser som bygger på historiska data och antaganden om ständig tillväxt för vägtrafiken. Detta behöver ändras. Den nationella transportpolitiken behöver göra tydligt att frågor som rör klimat och miljö ska få företräde framför insatser som gynnar ökad vägtrafik. För att klara en hållbar omställning av transporterna krävs en styrning mot ett mer transportsnålt samhälle.

Mobilitet som tjänst

I dag står en svensk bil parkerad och outnyttjad 97 procent av tiden. Av de fem säten som finns i en vanlig bil används i snitt ett och ett halvt. Det innebär att en vanlig bil utnyttjas till mellan 1,5 och 2 procent av sin kapacitet. På många platser och för många människor finns en enorm outnyttjad potential att öka effektiviteten i hur vi använder bilar. En övergång till en modell som baseras på nyttjande i stället för ägande kan göra att bilarna används mer effektivt. Vi vill gynna olika delningslösningar för bilar, exempelvis bilpooler och transporter som tjänst, s.k. Mobility as a Service (MAAS).

Nya och vässade verktyg för att bryta storstadsbilismen

Enligt Trafikverket är hälften av alla bilresor i tätort kortare än fem kilometer. Att få ned utsläppen från dessa resor till nära noll är inte bara en lågt hängande frukt i klimatarbetet, utan ger även positiva sidoeffekter som minskade luftföroreningar i städer, förbättrad folkhälsa och mer attraktiva stadsmiljöer. Bilåkandet i våra städer måste minska. Parkeringsnormen i plan- och bygglagen bör ersättas med en mobilitetsnorm i enlighet med SOU 2021:23. Vi vill höja och utveckla trängselskatterna och införa systemet i fler städer för att minska trängsel. Trängselskatter ska kunna differentieras så att fordon med högre utsläpp av exempelvis hälsovådliga ämnen beskattas hårdare. Kommunen ska kunna kontrollera efterlevnaden av dubbdäcksförbud och miljözoner, vilket ökar genomslaget för reglerna och avlastar polisen. Trängselskatt ska användas för att delfinansiera kollektivtrafik. Miljöpartiet vill utse en statlig förhandlare som erbjuder fler kommuner att i samverkan med staten införa trängselskatter och/eller miljözoner. Statliga stöd till kommunala åtgärder för klimatsmart stads- och trafikplanering genom stadsmiljöavtalen och Klimatklivet bör utvecklas och stärkas.

Fler åtgärder för ett transporteffektivt samhälle

Hela landet behöver ges bättre förutsättningar för energieffektiva transporter. Därför vill vi införa ett landsbygdsmiljöavtal, motsvarande stadsmiljöavtalen, som riktar sig till mobilitet i Sveriges lands- och glesbygder. Vidare bör Klimaträtsutredningens förslag för ett transporteffektivt samhälle genomföras. Det innebär att fyrstegsprincipen utvecklas så att steg 1- och 2-åtgärder ingår i det som kan finansieras genom transportanslagen och används i bedömning av transportintensiva planer, att ett förtydligande görs i miljöbalken kring transportvillkor vid tillståndsprövning samt att länsstyrelsernas granskning av översiktsplaner stärks.

För att stärka kollektivtrafiken och säkerställa såväl god mobilitet i hela landet som ökad tillgång till hållbara färdssätt bör det utredas om statligt stöd får och bör ges till

drift av lokal och regional kollektivtrafik i bostadsområden under uppbyggnad. Vidare bör en regelöversyn genomföras för att eliminera hinder och underlätta distansarbete.

Övergång till förnybart drivna fordon

Elbilen ska bli tillgänglig för fler och det behövs en förbättrad tillgång till laddinfrastruktur längs med de större vägarna samt för att boende ska kunna ladda hemma.

Fossildrivna och särskilt energislukande fordon ska fasas ut. Fordonen måste bli mer effektiva och drivas med förnybara drivmedel inklusive el. För att hela transportsektorn ska bli 100 procent fossilfri krävs flera olika typer av förnybara drivmedel. El, biogas, flytande biodrivmedel, vätgas och elektrobränslen är alla viktiga pusselbitar.

Miljöpartiet vill fasa ut nybilsförsäljning av fossilbilar och införa ett slutdatum för försäljning av fossila drivmedel. Bonus malus-systemet bör återinföras och skärpas kraftigt för att skynda på utfasningen av fossilbilar och för att göra reformen mer rättvis. Bilar med nollutsläpp samt biogasbilar bör få klimatbonus, medan skatten på de smutsigaste nya bilarna (malus) bör höjas, vid sidan av att gränserna för när malus tas ut skärps, för att gå i linje med ambitionen att fasa ut fossildrivna bilar så snabbt som möjligt. De dyraste bilarna bör undantas från bonus; de som har råd att köpa de allra dyraste nya bilarna behöver inte en skattesubvention. För personer i glesbygd med dålig tillgång till kollektivtrafik bör en höjd bonus införas i bonus malus. Vi vill också införa stöd till leasing av elbil för hushåll med lägre inkomster. Leasing av elbil blir då den billigaste lösningen för personer med begränsade resurser som faktiskt behöver en bil.

För att ytterligare främja en ökad utbytestakt för den fossila fordonsflottan bör laddinfrastrukturen och infrastrukturen för andra förnybara drivmedel byggas ut. En nationell plan bör tas fram för utbyggnaden av laddinfrastrukturen i hela landet och ett ökat statligt ansvar tas för att bygga ut laddinfrastruktur på platser som i dag är ”vita fläckar” på kartan över laddstolpar. En nationell plan för tankställen för biogas bör även utvecklas.

Vi vill även underlätta för långsamladdning och utreda hur en lagstiftning som ger ”tillträde till laddning” kan utformas. För effektivare genomförande bör en myndighet få ett särskilt samordningsansvar för de stöd som ges till ladd- och tankinfrastruktur för el och vätgas till personbilar, lätta lastbilar, tunga fordon, fartyg och flyg. Det behövs även en utveckling av riktade stöd för ladd- och tankinfrastruktur, byte av batterier och transport av batterier till arbetsmaskiner.

En viktig åtgärd för att minska utsläppen från den befintliga fordonsflottan är att konvertera bilar från fossildrift till exempelvis biogasdrift eller el. Frankrike ligger långt fram i att på olika sätt främja konvertering av fossilbilar genom stöd till bilägare såväl som verkstäder. Sverige bör införa ett konverteringsstöd från fossildrift för fordon och farkoster.

Fordonssegmentet tunga lastbilar behöver tydliga styrmedel som leder till att flottan byts ut till fossilfria fordon. Definitionen av nollutsläpp bör vara strikt för att kraftfullt styra mot elmotordrift. Försäljningen av nya fossildrivna lastbilar i Sverige bör fasas ut till senast 2035. Svenska företag står redo att leverera dessa fordon och styrmedel bidrar därmed även till svensk konkurrenskraft.

För att underlätta omställningen av tunga fordon vill vi behålla och utveckla klimatpremien för tunga lastbilar samt behålla och utvärdera effekterna av klimatpremien för arbetsmaskiner samt om stödet behöver höjas för vissa typer av arbetsmaskiner.

Övergång till förnybara drivmedel i den befintliga fordonsflottan

Alternativa och förnybara drivmedel kommer att behöva stödjas på olika sätt för att fasa ut fossila drivmedel ur den befintliga fordonsflottan. Vi vill införa riktade stöd för produktion av avancerade biodrivmedel och elektrobränslen. Sverige har goda förutsättningar för att producera elektrobränslen, och för att snabba på utvecklingen bör vi införa ett introduktionsstöd samt möjliggöra för elektrobränslen att delta i reduktionsplikten som en övergångslösning i väntan på full elektrifiering av fordonsparken.

Ett mål bör antas om att Sverige ska vara självförsörjande på hållbart producerade biobränslen senast år 2030. Användningen av biomassa från jordbruket bör utvecklas för bioenergiproduktion, t.ex. genom att man odlar mer hållbara energigrödor eller använder skörderester eller gödsel för biogasproduktion.

Reduktionsplikten har varit central för att minska utsläppen från den befintliga fordonsflottan. Med regeringens beslut om att sänka nivåerna i reduktionsplikten bedöms Sverige inte längre nå varken de nationella klimatmålen för 2030 eller Sveriges klimatåtaganden inom ramen för EU:s klimatlag. EU:s nya utsläppshandelssystem för utsläpp från bl.a. transporter (ETS2) och bostäder kan införas från 2027 i Sverige, men att införa ETS2 kommer inte räcka för att Sverige ska nå klimatmålen för 2030. Sverige bör införa ETS2 så tidigt som möjligt, i kombination med ett nationellt utsläppsrättssystem med utdelning, tillsammans med andra skärpningar av nationella åtgärder, som koldioxidskatt, höjd reduktionsplikt och/eller avståndsbaserade skatter. Ett nationellt utsläppsrättssystem är bästa sättet att garantera att klimatutsläppen inte överskrider de nivåer vi beslutat om och därmed kan leda till uppfyllnad av klimatmålen.

Svenska företag har i dag egna klimatmål och arbetar på olika sätt med hållbarhetsmålen i Agenda 2030 och Parisavtalet. Förutsättningarna för att klara sina egna mål ser olika ut och påverkas av policyutvecklingen i EU och Sverige. Detta blir särskilt tydligt för företag med maskinparker eller fordon där teknikutvecklingen inte kommit lika långt som i personbilssegmentet. Reduktionsplikten har för dessa branscher en mycket stor påverkan på företagens möjligheter att nå sina egna klimatmål och på så sätt bidra till Sveriges och EU:s klimatmål och därmed Parisavtalet. Att stödja tillgången till hållbart producerade rena biodrivmedel såsom HVO 100 och förnybara drop-in-bränslen bidrar dels till företagens hållbarhetsarbete och konkurrenskraft, dels till utvecklingen av inhemska produktionskedjor som skapar jobb och företag samtidigt som det stärker Sveriges krisberedskap.

Långväga och utrikes transporter

Överflyttning av gods från lastbil till järnväg och sjöfart måste intensifieras och möjligheten till smidig omlastning och intermodalitet behöver utvecklas. Nya stambanor, effektiva lösningar för godstrafikens plats i tågsystemet och insjöfartens förutsättningar behöver utvecklas. De statliga investeringarna för överflyttning av långväga godstransporter från väg till järnväg och sjöfart bör öka och en avståndsbaserad beskattning av tunga godsfordon införas.

För att minska flygets klimatpåverkan krävs en kombination av minskat resande och omställning till förnybara bränslen, elektrobränslen och elhybridflyg för de flygresor som inte kan ersättas på annat sätt. Utbudet av förnybara bränslen kommer sannolikt att vara begränsat och det kommer att ta lång tid att utveckla och introducera tekniker brett

på marknaden. Vi behöver därför även minska flygresorna samt avveckla flyget på de sträckor där det finns bra järnväg.

Sveriges järnväg behöver rustas upp och byggas ut i hela landet. Nya stambanor för höghastighetståg ska färdigställas. SJ bör få ett samhällsuppdrag att verka för ökat tågresande. Godstrafiken behöver flyttas från vägtransporter med hög klimatpåverkan till järnväg och sjöfart med betydligt lägre klimatpåverkan. En sådan överflyttning kräver stora satsningar och investeringar i järnvägssystemet, och järnvägens och sjöfartens konkurrensvillkor måste ändras. Sveriges järnvägsinfrastruktur bör anpassas för längre godståg som ska kunna köras i minst 100 km/h, i enlighet med EU-regelverket. Vidare bör en kraftfull klimatudifferentiering av farledsavgifterna införas för att stimulera klimatomställning inom sjöfarten.

Gotlandstrafiken

Sjöfarten kräver stora insatser för omställning till fossilfrihet. Vid upphandlingar som görs framåt så ska tydliga krav ställas; exempelvis så vill vi ställa utsläppskrav i upphandlingen av Gotlandstrafiken som är i linje med transportsektorns klimatomål.

Minskade utsläpp från flygresor

Svenskarnas flygande släpper ut omkring 10 miljoner koldioxidekvivalenter per år. Det är lika mycket som bilresandet och betydligt mer än stålindustrin eller cementindustrin i Sverige. En procent av jordens befolkning står för hälften av alla utsläpp från flyg.

Det kommer att ta tid och stora satsningar för att göra de mellankontinentala flygresorna fossilfria; tills vidare bör dessa därför begränsas genom att flyget börjar betala för sin klimatpåverkan, för att inte överskrida det begränsade utsläppsutrymme som finns kvar för att klara Parisavtalet. Flygresor inom Europa bör i största möjliga mån ersättas med tåg. Sverige bör verka aktivt inom EU för att harmonisera järnvägsinfrastruktur, biljettsystem m.m. i syfte att underlätta inomeuropeiskt tågresande och godstransporter med järnväg. Den svenska flygskatten bör återinföras och fördubblas och energiskatt och koldioxidskatt införas på flygbränsle i EU, för alla flygresor inom Europa. I dag är flyget i EU undantaget sådan skatt. Flyget bör även beläggas med full moms. Sverige ska även verka för att alla flygbolag ska betala fullt pris inom EU:s utsläppshandel. Gratis tilldelning av utsläppsrätter bör inte förekomma för flyget. Intäkter från flygskatten bör användas för att förbättra tågtrafiken. I arbetet med att komma bort från klimatudsläpp från flyget och optimera det flyg som kommer behövas framöver utgör den växande skaran privatjet något som inte hör hit. De senaste fem åren har flygningarna med privatjet ökat i Europa med över 50 procent. Stora utsläpp genereras av ett mycket begränsat antal resenärer och utsläppen per flygstol är orimligt höga. Tio minuter med privatjet genererar drygt ett ton koldioxid. Det är inte motiverat att denna typ av klimatskadlig verksamhet fortgår. Den bör därför förbjudas. Inom EU har Frankrike, Irland, Nederländerna och Österrike tagit ett initiativ om att se över reglerna och att upprätta klimatåtgärder kring privatjetflygningarna i Europa. Detta bör Sverige ansluta sig till och även verka för att det på nationell basis sker en begränsning. Under tiden ett förbud mot privatjet utreds vill vi ha hög skatt på resande med privatjet.

Jordbruk

Vår bedömning

Livsmedelsproduktionen i Sverige måste öka för att möta den klimatförändring som kommer att drabba livsmedelsproduktionen i länder som Sverige i dag importerar ifrån. Ökningen ska gå hand i hand med ökad miljönytta och ske i balans med det ekologiska systemet. En ökad och mer diversifierad inhemsk livsmedelsproduktion med en ökad andel små och medelstora jordbruk stärker Sveriges krisberedskap. Samtidigt kommer även svenskt jordbruk allt mer att drabbas av nya förutsättningar som kraftigare skyfall och torka. Jordbruket står för en stor andel av de territoriella utsläppen av växthusgaser, men dessa kan inte minska till noll, utan arbetet behöver vara inriktat mot att begränsa utsläppen av växthusgaser samtidigt som vi klimatanpassar, ökar och diversifierar livsmedelsproduktionen. För att nå målet om nettonoll kommer jordbrukets utsläpp av växthusgaser att behöva täckas av kompletterande åtgärder.

Åtgärder

- Inrikta Sveriges och EU:s jordbrukspolitik på att öka miljö- och klimatnyttan samt säkra livsmedelsproduktionen i ett förändrat klimat.
- Styr om medel från de arealbaserade direktstöden till höjda miljöersättningar, minska de arealbaserade stöden och främja odlingsmetoder som ökar jordens bördighet och kolinlagring och som bidrar till biologisk mångfald och andra miljöinsatser.
- Ersätt jordbrukets fossila subventioner med ett grönt avdrag som sänker skatten på jobb och företagande för jordbruket.
- Inför en biopremie som kompenserar lantbrukare för prisskillnaden mellan fossil diesel och förnybara drivmedel.
- Säkerställ att Sverige är självförsörjande på hållbart producerade biobränslen senast år 2030.
- Behåll klimatpremien för arbetsmaskiner och utvärdera om stödnivån bör höjas för vissa maskiner.
- Utveckla riktade stöd för ladd- och tankinfrastruktur samt för hantering av batterier till arbetsmaskiner.
- Öka tillgången på hållbara biodrivmedel för jordbruket.
- Utred hur ett riskdelningsinstrument för större klimat- och klimatanpassningsinvesteringar inom jordbruket ska utformas.
- Inför ett stöd till innovationsjordbruk, som ekologiska och kretsloppsbaseade metoder, för att ge pionjärer förutsättningar att utveckla nya brukningsmetoder med ökad klimatanpassning och minskad klimatpåverkan i synergi med stärkt biologisk mångfald.
- Inför åtgärder för att minska utsläppen av metan.
- Ge i uppdrag till Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Vinnova och andra lämpliga myndigheter att främja ny teknik och innovation för att ytterligare minska utsläppen från hantering av stallgödsel och användning av växtnäring.
- Ge relevanta myndigheter i uppdrag att ta fram åtgärdsförslag för att öka integreringen av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket, i likhet med ekologiska och kretsloppsanpassade brukningsmetoder, för att minska behovet av konstgödsel och avgången av växthusgaser.

- Öka anslaget för minskat matsvinn inom de pågående uppdrag som Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Naturvårdsverket har inom ramen för livsmedelsstrategin samt förläng arbetet till 2030.
- Verka för att främja investeringar, produktion och nedmyllning av biokol genom exempelvis EU:s landsbygdsprogram, jordbruks- och regionalstöd och Klimatklivet.
- Öka kolinlagringen i jordbruksmarker och stoppa förlusten av åkermark.
- Stöd klimatanpassning av svenskt jordbruk så att vi kan producera mer mat i ett förändrat klimat.
- Utveckla användningen av biomassa från jordbruket för bioenergiproduktion.
- Utred stöd till alternativa resurseffektiva metoder för livsmedelsproduktion.

Skälen för vår bedömning

Jordbrukspolitiken tillsammans med den gröna omställningen ska bidra till ett levande lantbruk i hela Sverige, som säkrar en högre självförsörjningsförmåga i fråga om livsmedel, foder, energi och råvaror. Ett lantbruk där råvaror, energi och tjänster produceras nära konsumenten och där förädlingen i ökad utsträckning sker lokalt. Vi vill att såväl stora som små företag inom de gröna näringarna stimuleras att använda hållbara metoder som stärker biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster.

Lantbrukets fossilberoende gör näringen sårbar för instabila oljepriser och försvårar klimatomställningen. Sverige har stor potential att producera biodrivmedel inhemskt, men regeringens försämrade villkor för biodrivmedelsproduktion har fördröjt utvecklingen. Genom ett jordbrukaravdrag och en biopremie som kompenserar för prisskillnaden mellan fossila och förnybara bränslen kan omställningen göras lönsam och minska beroendet av importerad fossil energi.

Klimatförändringarna är redan här, med återkommande torka, skyfall och översvämningar som särskilt drabbar jordbruket. En rapport från Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) visar att lantbruket kan minska sina utsläpp med över 2 miljoner ton koldioxidekvivalenter (CO₂e) till 2030 och med 5–6 miljoner ton CO₂e till 2045, om investeringar i åtgärder genomförs i tillräcklig skala. De mest effektiva åtgärderna är ökad kolinlagring, fossilfria drivmedel och gödselmedel, fodertillskott som minskar metanutsläpp samt utbyggd biogasproduktion. Men rapporten konstaterar också att kostnaderna inte kan bäras av enskilda lantbrukare utan kräver politiskt stöd.

Detsamma kommer Klimatpolitiska rådet fram till i sin årliga rapport 2025 där de gör en fördjupning av jordbrukets klimatomställning. De skriver ”Kreditvärdigheten hos många svenska jordbrukare är svag till följd av låg lönsamhet. Det medför svårigheter för jordbrukare att få lån till större klimatinvesteringar i jordbruket. Ett effektivt sätt att stödja jordbruket kan därför vara satt staten tar en del av risken för större klimatinvesteringar.” Tillväxtverket har analyserat möjligheterna till riskdelningssystem och visat att det finns flera vägar att gå. Vi vill att relevanta myndigheter får i uppdrag att utreda hur ett riskdelningsinstrument för klimat- och klimatanpassningsinvesteringar ska utformas.

Jordbrukspolitiken har under lång tid varit inriktad på storleksrationalisering. För att kunna ha ett levande lantbruk i hela landet som bidrar till landsbygdsutveckling ur ett bredare perspektiv samt ett mer regenerativt jordbruk, en ökad självförsörjningsgrad och mindre sårbarhet måste jordbrukspolitiken också främja små och mellanstora jordbruk. Ett levande lantbruk i hela landet är avgörande också för stärkt motståndskraft i klimatkrisens spår. Sveriges och EU:s jordbrukspolitik ska därför inriktas på att öka

miljö- och klimatnyttan samt säkra livsmedelsproduktionen i ett förändrat klimat. Miljöersättningarna bör höjas och odlingsmetoder som ökar jordens bördighet och kolinlagring och som bidrar till biologisk mångfald och andra miljöinsatser måste främjas.

Jordbruket i Sverige har ofta små ekonomiska marginaler och dess ekonomiska förutsättningar behöver förbättras, men det behöver ske på ett sätt som samtidigt bidrar till klimatanpassning och minskad klimatpåverkan från svenskt lantbruk. Vi vill därför ersätta jordbrukets fossila subventioner med ett avdrag som sänker skatten på jobb och företagande för jordbruket. Ett jordbruk i synergi med stärkta ekosystemtjänster förbättrar de långsiktiga förutsättningarna för livsmedelsproduktion och lönsamhet.

Jordbruket står inför nya utmaningar men också nya möjligheter. I syfte att skapa bättre förutsättningar för innovation och spridning av nya metoder vill vi införa stöd till innovationsjordbruk, så att pionjärer ges förutsättningar att utveckla nya bruksmetoder med ökad klimatanpassning och minskad klimatpåverkan i synergi med stärkt biologisk mångfald. Vi ser behov av att direkt ge i uppdrag till Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Vinnova och andra lämpliga myndigheter att främja ny teknik och innovation för att minska utsläppen av växthusgaser från hantering av stallgödsel och användning av växtnäring.

De territoriella utsläppen av metan uppstår exempelvis inom jordbruken och avfallshantering. Regeringen bör verka för att minska de territoriella utsläppen av metan. Jordbrukets växthusgasutsläpp kan inte komma ner till noll; det finns dock metoder och tekniker som kan begränsa utsläppen av metan, och dessa bör främjas. En minskning av de territoriella utsläppen av metan bidrar även till det nationella klimatmålet om nettonollutsläpp 2045.

Produktion av konstgödsel genererar stora klimatutsläpp och fram tills nyligen kom två femtedelar av det konstgödsel som används i Sverige från Ryssland och Belarus, som är stora producenter. Att minska lantbrukets beroende av konstgödsel är både en klimatfråga och en beredskapsfråga. Relevanta myndigheter bör ges i uppdrag att ta fram åtgärdsförslag för att öka integreringen av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket, i likhet med ekologiska och kretsloppsanpassade bruksmetoder, för att minska behovet av konstgödsel och avgången av växthusgaser.

Det är viktigt att hålla i och ge långsiktiga förutsättningar för pågående verksamhet, t.ex. genom att öka anslaget för minskat matsvinn inom de pågående uppdrag som Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Naturvårdsverket har inom ramen för livsmedelsstrategin och förlänga arbetet till 2030.

Det finns en potential inom jordbruket till att bidra med minskat markläckage av växthusgaser och ökad kolinlagring. Relevanta myndigheter ska få i uppdrag att titta på den samlade tekniska och hållbara potentialen att öka kolinlagringen i landskapet. Miljöpartiet vill satsa på lösningar som kan generera nettoupptag av växthusgaser i närtid och ge synergier med miljömålen.

Miljöpartiet vill öka tillgången till rådgivning och ekonomiska stöd som gynnar ökad kolinlagring i jordbruksmark och stoppa bortbyggandet av åkermark genom att klassa åkermark som ett riksintresse. Sverige bör verka för att investeringar, produktion och nedmyllning av biokol ska främjas genom exempelvis EU:s landsbygdsprogram, jordbruks- och regionstöd och Klimatklivet.

Användningen av biomassa från jordbruket bör utvecklas för bioenergiproduktion, t.ex. genom att man odlar mer hållbara energigrödor eller använder skörderester eller gödsel för biogasproduktion.

Det sker en utveckling av nya metoder för livsmedelsproduktion. Metoder som inte tar jordbruksmark i anspråk, som är resurseffektiva eller som på andra sätt bidrar positivt till att hejda klimatförändringarna. Hur sådana alternativa resurseffektiva metoder för livsmedelsproduktion kan stödjas bör utredas.

El och fjärrvärme samt egen uppvärmning av bostäder och lokaler

Vår bedömning

El och uppvärmning är en sektor som kan komma ned till nollutsläpp genom energieffektiviseringar, utsortering av plast för ökad återvinning, utfasning av den sista fossila energianvändningen samt genom en kombination av bio-CCS och CCS som fångar upp koldioxid från biobränsle för permanenta negativa utsläpp och fossil koldioxid från de plastfraktioner som inte kan återvinnas. Sektorn bör också optimeras på olika sätt för att frigöra biomassa för användning inom andra sektorer där alternativ saknas och för att bidra till ett robust och flexibelt energisystem.

Åtgärder

- Förbjud förbränning av vissa plastsorter och skapa incitament för cirkulering och raffinering av returplast för att få igång bättre återanvändning av plast.
- Klassa torv som ett fossilt bränsle och avveckla brytning och användning av torv för energiproduktion.
- Inför ett långsiktigt statligt stöd för energieffektivisering med 60 procent av kostnaderna för åtgärder som effektiviserar energianvändningen för hushåll och fastighetsägare.
- Anta ett skarpt mål för energieffektivisering av bostadshus och lokaler och en nationell handlingsplan för genomförande.
- Stärk efterlevnaden av energireglerna i Boverkets byggregler för byggnader genom att man kontrollerar uppmätta värden i stället för att man förlitar sig på beräknade värden.
- Utnyttja spillvärme mer effektivt.
- Inför ett investeringsstöd för storskalig solvärme.
- Införliva småskalig solvärme i det gröna avdraget.

Skälen för vår bedömning

För att nå miljömålet om begränsad klimatpåverkan behöver uppvärmningssektorn bli helt fossilfri och då även torv fasas ut helt. Olika typer av plast står för huvuddelen av de fossila utsläppen från svensk kraftvärme. Förbränning av vissa återvinningsbara material, t.ex. vissa plastsorter, ska förbjudas. Regeringen bör även skapa incitament för raffinering av returplast för att få igång bättre återanvändning av plast. Det tar extremt lång tid att återskapa torv i naturen och den är därmed inte förnybar. Torv bör genomgående klassas som ett fossilt bränsle, och brytning och användning av torv för energiproduktion bör avvecklas helt.

För att möjliggöra en snabb och hållbar omställning bör staten ta en mer aktiv roll i att stötta hushållen och företagen i denna utveckling. Vi föreslår ett stöd där staten

under en period tar 60 procent av kostnaden för alla åtgärder som effektiviserar energianvändningen för hushåll och fastighetsägare. Med detta stöd kommer alla energieffektiviserande åtgärder att bli lönsamma snabbt. Vi vill också införa skarpa mål för energieffektivisering av befintliga byggnader (bostäder och lokaler) och en nationell handlingsplan för genomförandet.

Efterlevnaden av energireglerna i Boverkets byggregler för byggnader behöver stärkas genom att man kontrollerar uppmätta värden i stället för att man förlitar sig på beräknade värden. Det finns även en betydande potential att utnyttja spillvärme mer effektivt; här behövs planering, samordning och incitament.

Med storskalig solvärme kan vi ersätta bioenergi och avfallsförbränning för att producera värme till fjärrvärmenätet. För att främja utveckling behövs initialt ett investeringsstöd. Det möjliggör användning av biobränslen där de behövs allra mest, för att ersätta fossila bränslen. Solvärme bör även införlivas i det gröna teknikavdraget.

Markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF)

Vår bedömning

Sverige ska nå och överträffa vårt EU-åtagande om ökad kolinbindning i skog och mark samtidigt som den biologiska mångfalden stärks och klimatanpassningsåtgärder genomförs för att säkra en hållbar och långsiktig tillgång till skogsråvara till samhället.

Åtgärder inom skydd av natur, restaurering av natur och ett mer hållbart brukande har ofta synergieffekter kopplade till ökad kolinbindning, minskade växthusgasutsläpp, en stärkt biologisk mångfald och klimatanpassning. Dessa åtgärder ska premieras.

Skogen är en begränsad resurs. Efterfrågan på skogsråvara och biomassa väntas öka då fossila råvaror ska fasas ut helt. Övergång till en cirkulär och resurseffektiv ekonomi är helt avgörande för att samhällsmål om ökad kolinbindning i skog och mark, biologisk mångfald, klimatanpassning och långsiktigt hållbar resursförsörjning till samhället ska kunna säkerställas samtidigt.

Åtgärder

Strategi, stöd och samhällsplanering

- Genomför åtgärder från Vägen till en klimatpositiv framtid (SOU 2020:4) för ökad kolinbindning i skog och mark, och utred vidare åtgärder i syfte att strategiskt arbeta med naturbaserade klimatlösningar för att nå Sveriges klimatmål inom LULUCF-förordningen.
- Synliggör effekterna på kolförråden och kolinlagringen vid exploatering av mark i de miljöbedömningar som tas fram i samband med planering och beslut under miljöbalken och plan- och bygglagen samt vid tillämpning av sektorslagstiftning för olika typer av infrastruktur.
- Anta ett nationellt mål om att fördubbla den naturliga kolsänkan.
- Inför krav på kompensation för ekosystemtjänster såsom kolinlagring vid nyexploatering.
- Inför en obligatorisk grönytefaktor i bebyggd miljö.
- Hållbart brukande av skog och mark.
- Utred vilken mark som är lämplig att återbeskoga och hur, utan att det konkurrerar med livsmedelsproduktionen eller blir svårare att nå andra miljömål.

- Ge relevanta myndigheter i uppdrag att ta fram åtgärdsförslag om ekonomiska incitament för markägare att på olika sätt bistå med samhällsnytta i form av ökad kolinlagring.
- Förläng omloppstider genom att den lägsta åldern för föryngringsavverkning höjs med 30 procent.
- Inför ett bonus malus-system för skogsbruket där omställning till mer hållbara skogsbruksmetoder betalas av en avgift på kalhyggen.
- Inför klimatavtal för skogen där skogsägare kan få ersättning för mängden koldioxid som lagras in.
- Inför ett omställningsstöd till skogsägare som vill ställa om till hyggesfria metoder.
- Utveckla stöd och rådgivning avseende klimatanpassningsåtgärder till skogsägare.
- Ge Skogsstyrelsen i samverkan med Naturvårdsverket i uppdrag att utveckla en stödjande digital infrastruktur för skogsägare för att främja såväl offentlig som privat finansiering av åtgärder för ökad kolinlagring och minskad avgång av växthusgaser.
- Verka för att storleken på kalhyggen, och den sammanlagda storleken på tidsmässigt och rumsligt närliggande hyggen, begränsas och sätt stopp för kalhyggen i särskilt klimat känsliga områden.
- Inför ett etappmål inom miljömålssystemet om att hyggesfria metoder ska tillämpas på minst 30 procent av den yta som utgörs av produktionsskog till 2030.
- Inrätta ett statligt skogslån för att underlätta övergången till hyggesfritt skogsbruk.
- Ge Skogsstyrelsen i uppdrag att utöka sin oberoende rådgivning till skogsägare och att arbeta med uppsökande rådgivning.
- Inför ett skatteavdrag för hyggesfria rådgivningstjänster.
- Ge Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram konkreta förslag på ekonomiska incitament för ett miljövänligt skogsbruk där klimatnytta integreras.

Restaurering av natur

- Återställ våtmarker i högre utsträckning och takt, både i jordbrukslandskapet och i skogsmark, och analysera den tekniska och hållbara potentialen för ökad kolinlagring vid återvätning av dikade torvmarker och andra naturbaserade klimatlösningar.
- Öka den lokala kapaciteten att implementera åtgärder för ökad kolinbindning genom återvätning av mark.
- Stärk havsmiljöarbetet och genomför Miljömålsberedningens förslag Havet och människan, inklusive att införa en havsmiljölag.
- Gör en omfattande satsning på att återskapa kusternas och utsjöns skadade ekosystem för ekologisk funktionalitet och ökad kolinlagring.

Skydd av natur

- Öka kolinbindningen genom att anta ett nationellt riksdagsbundet mål om att skydda 30 procent av våra landområden, hav och sötvatten med utgångspunkt i ett representativt urval av naturtyper och ekologisk funktion.
- Skydda kolförråd genom att avsätta tillräckliga budgetmedel för att omgående skydda de sista resterna naturskog i hela landet, däribland de sammanhängande fjällskogarna.
- Öka och utveckla ersättningarna till naturvårdande insatser.

- Utred en kontinuerlig utbetalningsmodell till markägare som ingått någon typ utav skogsskyddsavtal.
- Öka kolinlagringen i träprodukter genom åtgärder som styr den svenska produktionen av träprodukter från kortlivade mot högre andel långlivade träprodukter.

Skälen för vår bedömning

Inom ramen för LULUCF-förordningen har Sverige ett bindande mål om att öka kolinbindningen i skog och mark med ca 4 miljoner ton CO₂ekv till 2030. Vidare framhåller IPCC behovet av att minska utsläppen av växthusgaser, öka kolinbindningen i skog och mark samt stärka den biologiska mångfalden för att klara Parisavtalet. De senaste åren har utvecklingen gått åt fel håll i Sverige. Nettoinbindningen av växthusgaser i skog och mark har minskat till följd av att skogen vuxit sämre och avverkningarna ökat. Åtgärder behöver komma på plats i närtid för att nå målet Sveriges bindande åtagande. Ett strategiskt arbete behöver därför upprättas för s.k. naturbaserade lösningar, åtgärder som ökar nettoinbindningen av kol i skog och mark.

Data från Riksskogstaxeringen indikerar att tillväxten minskat de senaste åren, sannolikt framför allt på grund av ökad torka under sommartid. Om torka blir mer frekvent på grund av klimatförändringar finns det en risk att kolsänkan i svenska skogar kan avta snabbare över tid. Därför blir det ännu viktigare att identifiera åtgärder som kan bevara eller öka kolsänkan i skogen och träprodukter för att uppnå klimatmålen. Åtgärder som bidrar till att klimatanpassa skogen, såsom att göra den mer motståndskraftig mot torka, bör också främjas i syfte att skydda kolförråden och öka kolinbindningen.

Strategi, stöd och samhällsplanering

Utredningen Vägen till en klimatpositiv framtid (SOU 2020:4) analyserade bl.a. potentialen för ökad kolinbindning i skog och mark. Några av förslagen från utredningen har tagits vidare, såsom insatser för återvätning av mark. Ytterligare åtgärder från utredningen bör genomföras för att snabbt genomföra insatser för ökad kolinbindning. Samtidigt bör en ny utredning tillsättas i syfte att mer strategiskt kunna arbeta med naturbaserade klimatlösningar för att nå Sveriges klimatmål inom LULUCF-förordningen.

Nettoinbindningen i LULUCF-sektorn påverkas av hur mycket skogen växer, av hur mycket som avverkas, av åkermarker som kan bidra till läckage av växthusgaser, av långlivade träprodukter (som fungerar som kollager) och av bebyggd mark (exploatering som gör att mark inte längre fungerar som ett kolförråd/en kolsänka). Den effekt som exploatering av mark har på kolförråden och kolinlagringen bör synliggöras i de miljöbedömningar som tas fram i samband med planering och beslut under miljöbalken och plan- och bygglagen samt vid tillämpning av sektorslagstiftning för olika typer av infrastruktur. Vid samhällsplanering bör man kunna uppmärksamma och ta ställning till exploaterings påverkan på kolinbindningen i skog och mark. Krav på kompensation för ekosystemtjänster såsom kolinlagring vid nyexploatering bör också införas för att säkerställa att exploatering av mark inte motverkar arbetet med att nå LULUCF-målet.

Vidare bör en obligatorisk grönytefaktor i bebyggd miljö införas, dels för att bidra till kolinbindning, dels som klimatanpassningsåtgärd i stadsmiljöer. Natur, gröna ytor

och genomsläpplig mark dämpar effekterna av klimatförändringar som översvämningar och höga temperaturer.

Hållbart brukande av skog och mark

Skogsbruket ska samtidigt som det levererar skogsprodukter till samhället bidra till att Sverige når våra internationella åtaganden om biologisk mångfald, det bindande målet om ökad kolinbindning i LULUCF-förordningen och de svenska miljömålen. Allt detta behöver hanteras som en helhet, eftersom miljö- och klimatarbetet i skogen är avgörande för att trygga försörjningen av skogsråvara långsiktigt.

För att nå Sveriges bindande åtagande i LULUCF-förordningen och bidra till Parisavtalet krävs lösningar som kan generera nettoupptag av växthusgaser i närtid och som bidrar till synergier med miljömålen. Det bör utredas vilken mark som är lämplig att återbeskoga och hur, utan att det konkurrerar med livsmedelsproduktionen eller blir svårare att nå andra miljömål. De senaste åren har ett omfattande arbete bedrivits av en rad myndigheter kring olika styrmedel för ökad kolinlagring. Detta arbete bör snarast utvecklas och tas vidare i form av ett förslag till ett styrmedelspaket, för att åstadkomma ekonomiska incitament för markägare att på olika sätt bistå med samhällsnytta i form av ökad kolinlagring.

Skog som står och växer ytterligare några år bidrar till ökad kolinbindning i produktionsskogar till följd av förlängda omloppstider; denna potential bör tas till vara genom att den lägsta åldern för föryngringsavverkning höjs med 30 procent. Mot bakgrund av att tillväxten i skogen minskat de senaste åren till följd av torka är det viktigt att utveckla stöd och rådgivning avseende klimatanpassningsåtgärder till skogsägare, så att skogarna kan brukas på ett sätt som gör dem mer motståndskraftiga mot klimatförändringarna och tillväxten kan bibehållas. Exempelvis kan utveckling av bruksmetoder som skapar skogar med olikåldriga träd, lövinslag och kvarlämnad död ved bidra till en stärkt biologisk mångfald och en mer varierad skog som kan vara mer motståndskraftig mot torka och därmed skydda kolförråden mot framtida extremväder. Det krävs förbättrad miljöhänsyn inom hela skogsbruket för att öka motståndskraften mot klimatförändringar. Sverige ska vara ett grönt föregångsland inom hållbart och naturnära skogsbruk. Hyggesfria och naturnära bruksmetoder har stora fördelar för den biologiska mångfalden både ovan och under markytan, den skogliga kontinuiteten och kolinlagringen i skogen; ett etappmål inom miljömålssystemet bör därför antas om att hyggesfria metoder ska tillämpas på minst 30 procent av den yta som utgörs av produktionsskog till 2030. Ekonomiska incitament för skogsägare att genomföra åtgärder för ökad kolinlagring och minskad avgång av växthusgaser behöver stärkas. Därför bör Skogsstyrelsen i samverkan med Naturvårdsverket ges i uppdrag att utveckla en stödjande digital infrastruktur för skogsägare för att främja såväl offentlig som privat finansiering av åtgärder för ökad kolinlagring och minskad avgång av växthusgaser.

Vi vill införa en bonus till skogsägare för att öka klimat- och miljönyttan på den egna marken, utan att skogsägarens ekonomi drabbas negativt. Bonusen ska kunna gå till att ställa om skogsbruket från traditionellt kalhyggesbruk till naturnära skogsbruksmetoder, för ökad klimatnytta samt för skydd av skyddsvärda arter. I linje med förslag från en mängd forskare och experter vill vi samtidigt införa en avgift, en malus, som kopplas till och finansierar bonussystemet, för att öka styrningen mot skonsamma och klimatanpassade skogsbruksmetoder. Malusen ska läggas på kalhyggen där de allra största kalhyggena, med störst negativa konsekvenser för klimat och miljö, får högst

avgift och de allra minsta hyggena undantas, liksom naturnära, ekosystembaserade skogsbruksmetoder.

För att maximera både kolinlagring och andelen virke lämplig för långlivade produkter är det helt centralt att skogarna får växa sig äldre och inte avverkas för tidigt. I dag görs allt fler avverkningar innan skogen uppnått den rekommenderade slutavverkningsåldern. Samtidigt blir forskningen allt mer samstämmig: att minska avverkningsnivåerna är ett av de överlägset snabbaste sätten att minska halten koldioxid i atmosfären. För att bidra till ökad kolinlagring och motverka att skogarna huggs ner långt innan både det ekonomiska värdet och kolinlagringen maximeras, vill vi införa möjligheten att teckna så kallade klimatavtal i skogen. Det innebär att skogsägare ska kunna få ersättning för mängden koldioxid som lagras in, mot villkoret att skogen inte avverkas förrän en bra bit över den rekommenderade avverkningsåldern. En variant på förslaget har utretts av Miljömålsberedningen och måste införas i närtid.

Stora kalhyggen kan leda till ökade läckage av växthusgaser från mark samt försämra markens motståndskraft mot klimatförändringar. Insatser bör därför genomföras för att begränsa storleken på kalhyggen, och den sammanlagda storleken på tidsmässigt och rumsligt närliggande hyggen. Inom särskilt klimatkänsliga områden bör inga kalhyggen tillåtas.

Enskilda skogsägare behöver ges bättre förutsättningar för övergång till brukningsmetoder med ökad klimatnytta. Skogslån för övergången till hyggesfria brukningsmetoder bör införas. Det behövs ett förmånligt, statligt skogslån för övergång till hyggesfritt. Lånet ska erbjudas markägare som vill ställa om till naturnära skogsbruk men som av ekonomiska skäl inte kan avstå från en slutavverkning. Det kan handla om en skogsägare som behöver lösa ut en släkting i samband med ett arvskifte eller som har investerat i dyra åtgärder som markbearbetning och plantering och därför inte kan avstå intäkten från en slutavverkning.

Vidare bör Skogsstyrelsen få i uppdrag att öka sin rådgivande verksamhet och stimulera övergången till mer hyggesfria metoder. Aktörer som anlitas för skogsrådgivning är nästan alltid organisationer som också jobbar med att köpa in virke till skogsindustrin. Råden från dessa virkesköpare utgår främst från vad som snabbast och billigast ger virke till industrin. Skogsstyrelsen bör ges i uppdrag att öka sin rådgivande verksamhet och att jobba med uppsökande rådgivning för att få bukt med rådande informationsmisslyckande och därmed stimulera övergången till hyggesfritt skogsbruk. I syfte att ytterligare stimulera rådgivning för övergång till hyggesfria brukningsmetoder bör ett skatteavdrag för hyggesfria rådgivningstjänster införas. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket bör även ges i uppdrag att ta fram konkreta förslag på styrmedel för nya affärsmodeller i skogen där klimat- och miljönytta blir en integrerad del i marknadsekonomin.

Skogen har en viktig roll för att minska klimatförändringarna genom att lagra in kol, såväl i växande träd, som i död ved och i marken men kol kan även lagras i träprodukter. För ökad kolinlagring i produkter från skogen behöver en styrning ske från kortlivade produkter till högre andel långlivade. Andelen skogsråvara som är lämplig för långlivade träprodukter kan påverkas genom bl.a. skogsskötsel. Att nettoinlagringen av kol i träprodukter kan öka på tre huvudsakliga sätt: genom en ökad produktion av träprodukter, genom att en större andel av inhemsk träråvara blir långlivade träprodukter istället för kortlivade samt genom att träprodukterna används på ett sätt som möjliggör ökad livslängd, återanvändning eller återvinning. Vi anser att åtgärder behöver vidtas

för att öka kolinlagringen i träprodukter så att den svenska produktionen av träprodukter styr från kortlivade mot högre andel långlivade träprodukter.

Restaurering av natur

Friska ekosystem har högre motståndskraft och dämpar effekterna av klimatförändringarna medan skadade och stressade ekosystem kan läcka ut stora mängder växthusgaser och förvärra klimatkrisen. Restaurering av natur, såväl på land som i vatten, kan bidra till ökad kolinbindning och minskat läckage av växthusgaser.

Det är positivt att regeringen fortsatt arbetet med återvätning av mark som Miljöpartiet initierade i regering, men arbetet bör växlas upp för att i högre utsträckning och takt återställa våtmarker, både i jordbrukslandskapet och i skogsmark. Vidare bör den tekniska och hållbara potentialen för ökad kolinlagring vid återvätning av dikade torvmarker och andra naturbaserade klimatlösningar analyseras. Olika marktyper är olika lämpade för återvätning som klimatåtgärd och kan påverka inbindning och läckage av växthusgaser på olika sätt över tid. Bättre underlag gör att insatser kan riktas dit där de gör störst klimatnytta. För att de resurser som avsätts till återvätning av mark effektivt ska bidra till klimatnytta bör även kapaciteten lokalt för att implementera dessa åtgärder stärkas.

Klimatkrisen och krisen för den biologiska mångfalden är nära sammankopplade och kräver samordnade lösningar. Detta perspektiv måste genomsyra all relevant politik för förvaltning och brukningsmetoder av både land- och vattenbaserade ekosystem. Särskilt stark är kopplingen mellan hav, klimatförändringar och havsförsurning. Havsmiljöarbetet behöver få en tydligare, mer framträdande roll, i klimatarbetet. Friska marina ekosystem har en avgörande roll för bibehållen kolinlagring, och potentialen att därutöver öka kolinlagringen är betydande. För att vända havsmiljökrisen, stärka havens motståndskraft mot klimatförändringen samt öka kolinlagringen krävs att Miljömålsberedningens förslag Havet och människan genomförs, inklusive att en havsmiljölag införs. Vidare bör en omfattande satsning på att återskapa kusternas och utsjöns skadade ekosystem för ekologisk funktionalitet och ökad kolinlagring genomföras.

Skydd av natur

Skydd av natur innebär att kolförråd skyddas och en möjlighet till ökad kolinlagring. Vidare leder skydd av natur till att den biologiska mångfalden stärks och med den ekosystemens motståndskraft mot klimatförändringar. I dag är ca 14 procent av Sveriges natur lagstadgat skyddad (SCB 2022). Det är dock en mycket liten andel av naturen som är skyddad utanför det fjällnära området, vilket innebär att en låg andel av andra naturtyper är skyddade. Ett nationellt, riksdagsbundet mål bör antas om att formellt skydda 30 procent av våra landområden, hav och sötvatten, med utgångspunkt i ekologisk funktionalitet och ett representativt urval av Sveriges alla naturtyper och därmed bidra till att uppfylla Kunming–Montreal-avtalet.

Vad gäller skyddet av skogen är det särskilt viktigt att omgående skydda de kvarvarande resterna naturskog över hela landet, inklusive det sammanhängande bältet av fjällnära skog som pekades ut av skogsutredningen. Det måste finnas tillräckliga medel avsatta i framtida budgetanslag för att säkra skyddet och för att nödvändiga ersättningar till markägare ska kunna betalas ut. Ersättningarna till naturvårdande insatser behöver öka och utvecklas. Den markägare som tar ansvar för naturvården ska kunna kombinera detta med god ekonomi för sin näringsverksamhet.

Skogen är en begränsad resurs. Efterfrågan på skogsråvara och biomassa väntas öka då fossila råvaror ska fasas ut helt. Övergång till en cirkulär och resurseffektiv ekonomi är helt avgörande för att säkerställa att samhällsmål om ökad kolinbindning i skog och mark, biologisk mångfald, klimatanpassning och långsiktigt hållbar resursförsörjning till samhället säkerställs samtidigt. Åtgärder i andra kapitel i denna handlingsplan rörande cirkulär ekonomi, resurseffektivitet och energieffektiviseringar är därmed stödjande till åtgärder i detta kapitel som syftar till att nå Sveriges mål rörande kolinbindning i skog och mark.

Efter att en markägare har ingått ett skyddsavtal med staten betalas en klumpsumma ut till markägaren. Denna engångsbetalning finansieras av statens budget, men utgiftsområdets storlek bestäms av regeringen, varpå den kan fluktuera. Vid kraftiga nedskärningar gör det att markägare som har ingått ett avtal sedan måste vänta lång tid på utbetalning, vilket skapar frustration, bristande tillit till staten och ibland en ekonomiskt ohållbar situation som gör att fastigheter måste säljas eller skogen avverkas. Ett sätt att minska belastningen på statskassan och minska denna risk är att införa en kontinuerlig utbetalning till markägaren. Utbetalningens storlek bör också kopplas till de miljönyttor som skogen genererar, där både biologisk mångfald och klimat beaktas.

Konsumtionsbaserade utsläpp

Vår bedömning

Ansvaret för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen av växthusgaser ska inte ensidigt läggas på den enskilda konsumenten. Politiska insatser krävs på global nivå, EU-nivå och nationell nivå för att de globala värdekedjor som föregår vår konsumtion ställer om till fossilfrihet. Det ska samtidigt vara lätt att göra rätt genom att klimatsmarta konsumtionsval underlättas. Med mål och styrmedel kan också rådgivningen för hållbar upphandling och inköp till både offentlig och privat sektor utvecklas.

Åtgärder

- Besluta om en strategi för att minska konsumtionsbaserade klimatutsläpp och uppnå det långsiktiga målet för dessa.
- Hållbara globala värdekedjor.
- Verka för att EU-regelverk som syftar till att förstärka företags hållbarhetsredovisning och klimatomställning omfattar hela värdekedjor och alla företag och sektorer, inklusive finanssektorn.
- Verka för ett konstruktivt användande av CBAM, due diligence och liknande verktyg på EU-nivå för att stimulera klimatomställning i globala värdekedjor.

Offentlig konsumtion

- Verka för att offentlig sektor går före och antar mål om att de konsumtionsbaserade utsläppen från offentlig sektor ska nå nära noll 2030.
- Verka för att klimatsmart mat ska vara norm i offentlig sektor. Klimatsmart mat innebär framför allt en ökad andel växtbaserad mat, men också mer säsongsanpassad mat, mat som transporteras kortare sträckor samt att animaliska livsmedel kommer från djur som betar gräs och inte föds upp på sådant som vi människor kan äta.
- Inför obligatoriska klimatkrav i all offentlig upphandling samt genomför åtgärder för att ytterligare minska klimatpåverkan från offentlig konsumtion.

- Stärk och utveckla Upphandlingsmyndighetens arbete för klimatsmart upphandling.

Privat konsumtion

- Utred förbud mot fossilintensiv reklam såsom flygresande.
- Inför ett bonus malus-system för produkter för att gynna de mest energisnåla.
- Främja delningsekonomi och konsumtion av klimatsmarta tjänster i stället för resursintensiva produkter.
- Verka för att produkter ska hålla längre och gå att reparera genom krav på produktdesign och produkters livslängd.
- Inför en antibiotikaskatt på kött.
- Ge Livsmedelsverket i uppdrag att hos allmänheten förankra de nordiska näringsrekommendationerna, NNR 2023, som beaktar miljö och klimat.

Skälen för vår bedömning

Växthusgasutsläppen till följd av svensk konsumtion uppgår i dagsläget till ungefär 88 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år, varav 64 procent uppstår i andra länder till följd av vår konsumtion. De konsumtionsbaserade utsläppen är stora men har inte hanterats på samma systematiska sätt som de territoriella. Mål för de konsumtionsbaserade utsläppen bör skyndsamt antas och beslut behöver tas om en strategi för att minska konsumtionsbaserade klimatutsläpp och att uppnå det långsiktiga målet för dessa. Konsumtion av inrikes transporter och uppvärmning av våra boenden leder till utsläpp inom landets gränser, varför dessa även redovisas under territoriella växthusgasutsläpp och åtgärder för att minska dessa utsläpp beskrivs i tidigare kapitel. Nedan följer åtgärder som syftar till att påverka konsumtionsval, offentlig konsumtion och upphandling samt utsläpp från importerade varor.

Miljömålsberedningen presenterade våren 2022 förslag på mål för minskade konsumtionsbaserade utsläpp som samtliga åtta riksdagspartier ställde sig bakom (SOU 2022:15). Genom att detta arbete tas vidare och mål fastställs i riksdagen kan arbetet med att minska dessa utsläpp också bli mer strategiskt och effektivt.

Hållbara globala värdekedjor

Utsläpp av växthusgaser från svensk konsumtion som uppstår i andra länder kan minskas genom minskad konsumtion av den typen av varor, konsumtion av motsvarande varor med lägre utsläpp eller genom att utsläppen från produktionen av dessa varor i andra länder minskar. Sverige har genom vårt medlemskap i EU ett stort inflytande över politik som kan stimulera klimatomställning i andra länder inom EU och utanför EU genom globala värdekedjor. Ansvaret för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen av växthusgaser ska inte ensidigt läggas på den enskilda konsumenten. Därför är det helt centralt att Sverige använder vår röst i EU till att verka för att EU-regelverk som syftar till att förstärka företags hållbarhetsredovisning och klimatomställning omfattar hela värdekedjor och alla företag och sektorer, inklusive finanssektorn. EU har nyligen infört klimattullar (CBAM) som skyddar industrin inom EU från orättvis konkurrens under sin klimatomställning. Klimattullarna stimulerar samtidigt klimatomställning av fossilintensiv industri i andra länder. Sverige bör verka för ett konstruktivt användande av CBAM, due diligence och liknande verktyg på EU-nivå för att stimulera klimatomställning i globala värdekedjor. Dessa insatser kommer även att bidra till att minska utsläppen av växthusgaser från svensk konsumtion.

Offentlig konsumtion

Offentlig sektor står med sin upphandling för en stor del av de konsumtionsbaserade utsläppen och bör ta ett särskilt ansvar för att snabbt minska dessa utsläpp. Mål om att offentlig sektor ska gå före i omställningen och nå nära-nollutsläpp till 2030 bör antas. Lagen om offentlig upphandling (LOU) behöver uppdateras så att all offentlig upphandling ska beakta miljöhänsyn och klimatpåverkan, och så att låg klimatpåverkan och resursanvändning blir styrande faktorer. Klimatkraven i offentlig upphandling bör öka och åtgärder genomföras för att minska klimatpåverkan från offentlig konsumtion. Upphandlingsmyndigheten har utvecklat stöd för en mer hållbar upphandling med minskad klimatpåverkan; detta arbete bör stärkas och utvecklas.

För att nå målet om att offentlig sektor ska gå före i omställningen och nå nära-nollutsläpp till 2030 bör det bli obligatoriskt för upphandlande organisationer att beakta klimatpåverkan vid all offentlig upphandling. Nuvarande regeringen valde att stoppa den nya lag om klimatkrav i offentlig upphandling som skulle ha börjat gälla i juli 2023.

Varje dag serveras ca 3 miljoner offentliga måltider inom skola, vård och omsorg. För att minska utsläppen bör klimatsmart mat vara norm i offentlig sektor. Klimatsmart mat innebär framför allt en ökad andel växtbaserad mat men också mer säsongsanpassad mat, mat som transporteras kortare sträckor samt att animaliska livsmedel kommer från djur som betar gräs och inte föds upp på sådant som vi människor kan äta.

Privat konsumtion

För hushåll och verksamheter ska det vara lätt att göra rätt. Policy bör därför understödja möjligheterna att jämföra olika produkters klimatpåverkan och välja produkter och tjänster med lägre klimatpåverkan. De konsumtionsbaserade utsläppen följer i stor utsträckning pengar, där befolkningen med högst inkomster också står för de högsta utsläppen, medan hushåll med lägre inkomster också har lägre konsumtionsbaserade utsläpp. Ett rättviseperspektiv behöver därför anläggas på arbetet med att minska de konsumtionsbaserade utsläppen av växthusgaser.

Trots att FN:s ramkonvention om klimatförändringarna funnits sedan 1990-talet och Parisavtalet antogs 2015 möts dagens konsumenter fortsatt av påverkanskampanjer som syftar till att öka konsumtionen av fossilintensiva varor och tjänster. Det ska vara ”lätt att göra rätt” har det hetat länge. Men för konsumenten är det i dag mycket svårt att genom konsumtionsval minska utsläppen av växthusgaser eftersom information om klimatpåverkan från olika konsumtionsval är svår att få tag på, samtidigt som vi möts av reklam för fossilintensiva varor och tjänster. Förbud mot fossilintensiv reklam såsom flygresande bör därför utredas i syfte att begränsas.

EU:s ekodesigndirektiv har varit framgångsrikt med att avlägsna de sämsta produkterna från marknaden; den styrningen bör kompletteras med en styrning mot de energismartaste och miljövänligaste produkterna. Vi vill därför införa ett bonus malus-system för produkter, där de mest energi- och resurseffektiva produkterna blir billigare på bekostnad av de minst energi- och resurseffektiva produkterna.

Politiken måste främja delningsekonomin så att det blir lätt att dela på saker och äga tillsammans. Regeringen bör stötta uppskalning av delningsekonomin genom att ge lämpliga myndigheter ett formellt uppdrag att analysera behoven hos användarna. Styrmedel måste främja konsumtion av klimatsmarta tjänster i stället för resursintensiva produkter.

Fortfarande är många produkter medvetet designade för en kort livslängd i syfte att öka företagets försäljning. Det förekommer också att företag förstör och slänger helt fungerande produkter, t.ex. kläder eller möbler. Det är ett helt orimligt resursslöseri som i dag är fullt lagligt. Krav på produktdesign, produkters livslängd samt konsumenters och oberoende reparatörers rätt att reparera bör införas. Reklamationsrätten bör kopplas till angiven förväntad livslängd på produkten och göra det lättare för konsumenten att ställa krav när produkter går sönder för tidigt.

Livsmedelskonsumtion utgör en del av de konsumtionsbaserade utsläppen som genom informerade val kan minskas. En stor del av växthusgasutsläppen från vår livsmedelsproduktion sker i andra länder där djurhållningen är sämre. En antibiotika-skatt på kött bör införas i syfte att styra mot mer hållbart producerade animalie-produkter. Livsmedelsverket bör även ges i uppdrag att hos allmänheten förankra de nordiska näringsrekommendationerna, NNR 2023, som beaktar miljö och klimat.

Kompletterande åtgärder och flexibiliteter

Vår bedömning

Permanent negativa utsläpp krävs för att nå Parisavtalet och undvika allvarliga risker till följd av klimatförändringen.

Kompletterande åtgärder inom ramen för våra nationella klimatmål för territoriella utsläpp till 2030, 2040 och 2045 ska vara permanenta och säkra att beräkna och inte utgöras av åtgärder som riskerar att bli dubbelräknade. Vår bedömning är därför att kompletterande åtgärder i huvudsak ska utgöras av bio-CCS från punktkällor i Sverige, såsom kraftvärmeverk.

Vår markanvändningssektor är dock den största och viktigaste basen för att långsiktigt kunna ha negativa utsläpp. Naturbaserade lösningar för negativa utsläpp kommer huvudsakligen att användas till att nå Sveriges åtaganden om ökad kolinbindning i skog och mark, såsom LULUCF-förordningen. Det finns en uppenbar risk för dubbelräkning att redovisa dessa åtgärder som kompletterande åtgärder inom ramen för våra nationella klimatmål för territoriella utsläpp till 2030, 2040 och 2045 och därför är det av stor vikt att enbart eventuella överskott från den kolinbindning som krävs av LULUCF-förordningen ska kunna användas som eventuella kompletterande åtgärder.

Flexibiliteter inom ramen för Fit for 55 ska undvikas. EU:s klimatmål inom Fit for 55 är otillräckliga för att genomföra EU:s andel av Parisavtalet, varför det krävs att EU:s medlemsstater överpresterar på Fit for 55 för att driva en samhällsutveckling som bidrar till att undvika att den globala uppvärmningen blir farlig för EU:s och Sveriges befolkningar. Ett utnyttjande av flexibiliteter för även med sig flera andra risker för Sverige, såsom att nödvändiga samhällsinvesteringar senareläggs, samt mycket höga kostnader för staten. Svenska aktörer ska också veta att deras insatser för klimatet inte säljs ut till länder som inte gör vad som krävs för att de ska nå sina åtaganden.

Åtgärder

- Ta fram en nationell strategi, samt underlätta samverkan, för permanenta negativa utsläpp, inklusive infångning, transport och slutgiltig lagring.
- Ta fram en nationell handlingsplan för säkerställande av permanenta negativa utsläpp som omfattar hela värdekedjan.

- Ta fram skarpa kriterier för hållbart producerad biomassa kopplat till bio-CCS. Internationellt ska Sverige driva på för att utvecklingen av bio-CCS globalt sker på ett ekologiskt och socialt hållbart sätt.
- Uppdra åt Energimyndigheten att upphandla hållbar bio-CCS i Sverige. Stöd ska endast ges till permanent lagring av växthusgaser.
- Beslut om att Sverige säljer eller köper internationella klimatkrediter bör underställas riksdagen i särskild ordning.

Skälen för vår bedömning

Sveriges klimatmål till 2045 innebär i dagsläget att de territoriella utsläppen av växthusgaser måste minska med minst 85 procent jämfört med 1990; resterande max 15 procent ska täckas med kompletterande åtgärder. Miljöpartiet anser att de kompletterande åtgärderna bör utgöras av permanenta negativa utsläpp. En nationell strategi för permanenta negativa utsläpp bör tas fram för att leda och driva på detta arbete. Vidare bör samverkan underlättas för permanenta negativa utsläpp, inklusive infångning, transport och slutgiltig lagring då det handlar om att bygga upp hela nya värdekedjor. Negativa utsläpp får aldrig användas som ursäkt för fortsatt användning av fossila bränslen. Permanenta negativa utsläpp krävs i kombination med kraftfulla utsläppsminskningar i närtid för att Parisavtalet ska nås. En nationell handlingsplan för permanenta negativa utsläpp bör därför även tas fram. Handlingsplanen ska omfatta hela kedjan, inklusive infångning, transport och slutgiltig lagring.

Satsningar krävs nu för att säkerställa tillräcklig storskalighet till 2045, varefter Sverige ska ha negativa utsläpp av växthusgaser. Enligt Vägvalsutredningen SOU 2020:4 har Sverige en stor potential för bio-CCS från punkter såsom kraftvärmeverk, vilket skulle kunna täcka de 15 procenta kompletterande åtgärder som tillåts enligt klimatmålet till 2045. Industriklivet och gröna kreditgarantier är befintliga stöd som även går till bio-CCS; det är därför viktigt att dessa fortsätter och utvecklas. För bio-CCS krävs också en avvägning mot andra intressen, såsom skydd av biologisk mångfald och matproduktion.

Klimatarbetet i Sverige har historiskt både gått snabbare och blivit billigare än de prognoser som gjorts. De överskott på klimatkrediter som Sverige därmed fått har annullerats för att inte ge andra EU-länder genvägar till att minska utsläppen. Att köpa in klimatkrediter från andra EU-länder för att täcka upp för att klimatarbetet med denna regerings beslut inte längre levererar utsläppsminskningar i den takt som krävs är ett allvarligt misslyckande och innebär att pengar som kunde ha satsats på klimatinvesteringar i Sverige går utomlands. Både att sälja och köpa utländska klimatkrediter är ingripande beslut som bör fattas endast om riksdagen hörts i särskild ordning.

Parisavtalet fastslår att ansträngningar ska göras för att begränsa den globala medeltemperaturökningen till 1,5–2 grader över förindustriell nivå, på ett sätt som återspeglar rättvisa och principen om gemensamma men olikartade ansvar och respektive förmåga, i ljuset av olika nationella förhållanden. Då vare sig de svenska nationella klimatmålen eller EU:s Fit for 55 är i linje med en rättvis fördelning av det globalt kvarvarande utsläppsutrymmet för att begränsa den globala uppvärmningen i enlighet med Parisavtalet behöver insatser göras som kombinerar att de nationella målen nås, EU-målen nås, kolinbindningen i skog och mark ökar, permanenta negativa utsläpp uppnås och stöd går till andra länder för ytterligare utsläppsminskningar som inte avräknas mot Sveriges eller EU:s mål.

Effektbedömning

Miljöpartiets samlade klimatpolitik har vid flertalet tillfällen granskats av olika instanser. I samband med utvecklandet av partiets Klimatfärdplan 2021 uppdrogs en beräkningsgrupp att effektberäkna åtgärderna i planen. Resultatet visade att åtgärderna i färdplanen i stort sett var tillräckliga för att nå Sveriges åtaganden inom ramen för Parisavtalet. Inför valet 2022 gjorde forskarnätverket Researchers' Desk en granskning och fann att Miljöpartiet hade "de mest transformativa planerna" samt att vår politik "i stort sett" var i linje med vad vetenskapen visar krävs för att Sverige ska klara sina åtaganden inom ramen för Parisavtalet, med hänsyn tagen till avtalets rättvisaspekt.

Scenarioanalyser från Naturvårdsverket i samband med klimatredovisningen i mars 2022 visade att Sverige beräknades kunna nå 2030-målet för inrikes transporter med då beslutade styrmedel. Den alternativa klimathandlingsplan som vi presenterat här ovan innehåller stora delar av tidigare beslutad politik i kombination med flertalet åtgärder med stor potential att minska utsläppen från inrikes transporter fram t.o.m. 2030, som exempelvis Sverigekortet, återinförd och kraftigt skärpt bonus malus, nationellt mål och minskad storstadsbilism, konverteringspremie för fossilbilar, stopp för nyförsäljning av fossilbilar samt kraftfulla åtgärder och investeringar för överflyttning av långväga transporter från flyg och väg till järnväg och sjöfart och, sist men inte minst, ett nationellt utsläppsrättssystem som sätter ramarna för de framtida utsläppsnivåerna. Med en aktiv och genomtänkt klimatpolitik som styr långsiktigt mot målen kan vi få Sverige på rätt kurs igen och återigen bli ett draglok i klimatomställningen samtidigt som vi uppfyller de åtaganden som vi behöver göra för vår del av klimatomställningen.

Katarina Luhr (MP)

Rebecka Le Moine (MP)

Amanda Palmstierna (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Emma Nohrén (MP)

Linus Lakso (MP)

Ulrika Westerlund (MP)